

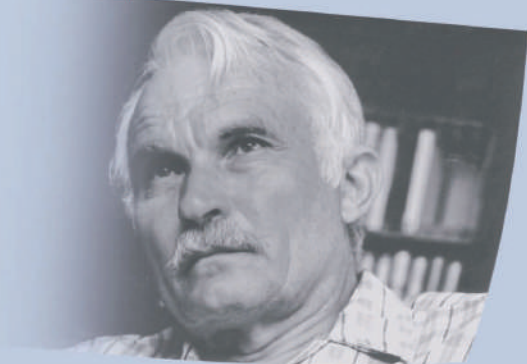
A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

XLIV. évfolyam

2023/1

In memoriam Vass Lajos

balálának 30. évfordulójára emlékezünk

Vasas Művészegyüttes Vass Lajos Kórus

vezényelnek: Bárd Judit, Kabdebó Sándor, Somos Csaba, Szűcs Dániel

Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa

vezényelnek: Józsa Mónika, Kocsis-Holper Zoltán, Szűcs Dániel, Tóth Árpád

I. rész – A cappella koncert

az elmúlt 30 év karnagyai által választott művekből

II. rész – Wolfgang Amadeus Mozart: *Requiem* K.626

közreműködik: Vasas Művészegyüttes Vass Lajos Szimfonikus Zenekar

karmester: Uzsaly Bence

vezényel: Somos Csaba

2022. november 5. 18⁰⁰

Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium

(1114 Budapest, Villányi út 27.) II. emelet, Díszterem

Belépőjegy: 3000 Ft

www.vme.hu
VASS
MŰVEZSÉGÜTTES
ALAPITVÁNY
KERESS
EGY HANGGOT!

Foto: Vass Dániel
Lugano – 1985

A MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI

FELELŐS SZERKESZTŐ
B. Horváth Andrea

•••

XLIV. évfolyam - 2023/1
Március

TARTALOM

GRATULÁCIÓK

KÓTA Díjasaink – 2022	3
Kertész Artilla pécsi jubileumi TÜKE-díja – <i>dr. Vargha Dezső</i>	3

VISSZATEKINTŐ

Születésnap megemlékezés 2022-ben – <i>B. Horváth Andrea</i>	6
„Kodály Zoltán 140” ünnepek Nyíregyházán – <i>Belinszky Etelka</i>	9
„Aki énekel, kétszeresen imádkozik” – <i>Puskásné Ispán Franciska</i>	14
Kodály Kórustalálkozó Diósdon – <i>dr. Márkusné Natter-Nád Klára</i>	16
Keszthelyi Helikon – <i>Nagy Ernő</i>	22
Hármas jubileum Debrecenben – <i>Stébel Ildikó</i>	25
Lavotta János és Kodály Zoltán nyomában Mátusföldön – <i>Dombóvári János</i> ...	30

30 éve búcsúztunk Agócsy Lászlótól

Agócsy László (1906–1993) életműve (I. rész) – <i>dr. Vargha Dezső</i>	39
--	----

BEMUTATÓK

Lajtha László 130 – <i>Berlász Melinda</i>	43
A mi Kodályunk 2. Petrovics Eszter filmjéről – <i>Blazsek Andrea</i>	49
Emlékezés Kodály Zoltán sírjánál	52

BÚCSÚZUNK

Kertész Lajos (1925–2023) zongoraművész halálára – <i>dr. Vargha Dezső</i>	57
Búcsú Kertész Lajostól – <i>Rozgonyi Éva</i>	59
Rövid hírek	61

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

A címdalt Borsos Miklós alkotásával Szántó Tibor tervezte.

A kiadványt Demeter Gitta tervezte

Szakmai lektor: dr. Szalay Olga

Kiadja a Magyar Kodály Társaság

Felelős kiadó: a Magyar Kodály Társaság elnöke

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: László és Társa Bt.

Felelős vezető: László András

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Kiadványunk megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap,
az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Magyar Művészeti Akadémia támogatja

KÓTA Díjasaink – 2022

...

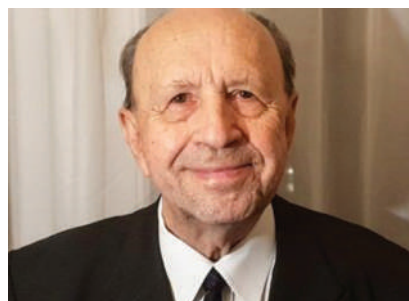
KÓTA Nagydíj Rozgonyi Éva karnagy, tanár
Életmű kategória dr. Tóth Pál József címzetes főiskolai tanár, kandidátus
Zeneíró, pedagógus Ittészné Kövendi Kata
Tanár kategória Jámborné Márkus Emőke és Jámbor Zsolt
Karnagy kategória Durányik László tanár, karnagy

...

Magyar Kultúra Napja alkalmából Varga Károly Csaba Királyfi Emlék-
érem kitüntetésben részesült, melyet a Magyar Zene Házában adtak át.

Rozgonyi Éva

Varga Károly Csaba

Kertész Attila pécsi jubileumi TÜKE-díja

...

Amikor a török uralmat követően, a polgári-korban valaki pécsi polgár szeretett volna lenni, a helyben lakás, az egzisztencia-építés, és egyéb követelmények mellett a Mecsek-oldalon szőlőjének is kellett lennie, hogy teljes jogú pécsi polgár lehessen, és „tüke-pécsinek” mondhatta magát és utódait. Erre emlékezvén az 1997-ben létrehozott Polgári Kör „Pécs Egyesület TÜKE Alapítványa” 2003-ban alapította meg a TÜKE-díjat, amellyel azon polgároknak a tevékenységét kívánta jutalmazni, akik munkásságukkal dicsőséget hoztak városunknak. Az idők változását jelentet-

te azonban, hogy ekkor már nem volt föltétel a helybeni születés és a szőlőbirtok megléte. A díjat – nagyon szerencsés egybeesésként – január 21-én, a Magyar Kultúra Napjának környékén szokták átadni székesegyházi szentmise és ünnepség keretében, mivel 1780-ban ezen a napon írta alá Mária Terézia királynő a város szabadalomlevelét, amely szabad királyi városi ranggal ruházta föl Pécszet. A húsz éves jubileumot megért díj ez évi átadására a szentmise után, a dómban került sor Felföldi László megyéspüspök úr és a kuratórium tiszteletbeli elnökének hitvese, Habsburg-Lothringen Eilika hercegnő jelenlétében, amelyet a közeli Püspöki Magtár Látogatóközpontban tartott ünnepség követett.

Számos személy érdemelt kitüntetést ez alkalommal is. Kiosztották a fiatalok Ifjúsági Tüke-díját, a helybéli egyesületeknek alapított Civil Szervezetek díját, a jubileumi TÜKE-émlékérmeket és a TÜKE-érmeket. A legmagasabb elismerést, a TÜKE-díjat ez alkalommal Kertész Attila (1942–) Liszt-díjas karnagy érdemelte ki. Amint azt a díjátadás laudációjában is kiemelték, pedagógusi és emberi tisztessége, a zene iránti alázata, a kóruskultúra művelésében élethosszig tartó elkötelezettsége miatt érdemelte ki e magas elismerést polgártársaitól.

A gyulai születésű karnagy, zenepedagógus, egyetemi oktató tevékenységét a kodályi eszme elindulásának városában teljesítette ki. Számtalan közép- és felsőfokú iskolai, szép számú felnőtt kórust vezetett több évtizedes pályáján – nemcsak Baranya megyében és Pécs városában. Tanítványainak hosszú sora – akik közül többen már maguk is karnagyok, zenepedagógusok – emlékezik rá ma is szeretettel, amint azt a díjátadási ünnepség után szintén megtapasztalhattuk. Nem csoda, hiszen énekkaraival számtalan hazai és külföldi díjat érdemelt ki, zenei közéleti tevékenységével, tisztségeivel – amelyek közül jelen sorok írója most a Magyar Kodály Társaságban betöltött legutóbbi elnöki

éveit emeli ki –, egyetemi oktatói pályájával, szeretetreméltó lényével méltán tette népszerűvé személyét, szerteágazó pályáját. Eddigi munkásságát is több kitüntetéssel, elismeréssel jutalmazták. Hazai sikerei mellett különösen büszke Kodály nyomában a felvidéki-galántai szakmai-emberi kapcsolataira, amelyet a közelmúltban ugyancsak kitüntetéssel ismertek el.

Amikor pedig a fogadás után az ottmaradt volt tanítványai, ének-kari tagjai a vezetésével dalra fakadtak, az az őszinte tisztelet és szeretet spontán megnyilvánulása volt. Végül hadd dicsekedjen a krónikás is: a „kötelező” fotózás mellett maga is részt vett a többiekkel a Kertész Attila által irányított örömdalolásban...

Dr. Vargha Dezső ny. főlevéltáros

•••

Minden kitüntetettnek további jó egészséget és sikerekben gazdag esztendőket kívánunk !

VISSZATEKINTŐ

Születésnap megemlékezés 2022-ben

...

Az évvégi ünnepi készülődések elmaradhatatlan eseménye a december 16-i megemlékezés a Kodály Emlékmúzeumban. A csepergő eső sem lehetett akadálya a múzeum falán található emléktábla megkoszorúzásának és a Kodály-gyűjtötte népdalok közös felidőzésének (*A csitári hegyek alatt; Erdő mellett estvéledtem*).

A kettős évfordulóhoz kötött megemlékezésre – Kodály születésének 140. évfordulója és a Mester halálának 55. évfordulója emlékére Kodály Zoltánné hívta meg az egybegyűlteket és a fellépő művészt is. Ilyenkor mindig elhangzik egy megnyitó beszéd, a mostani alkalommal három személyre figyeltünk. Először Vas Bence a MKT elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd Nemes László Norbert a kecskeméti Kodály Intézet igazgatójaként szólt, befejezésül Kodály Zoltánné emlékezett. Szép számú hallgatóság érkezett a megemlékezésre, megteltek a széksorok. A délután meghívott fiatal szólistája Ránki Fülöp volt, aki jól ismeri a helyszínt, hiszen nem először játszott ezen a helyen. A délutáni műsor a meghirdetett szerint alakult: két Debussy darab adta meg a program hangulatát, melyet Kodály Zoltán összes zongorára írott műve követett

Kodály Zoltánné

*A közönség soraiban Kollár Éva és
P. Ispán Franciska*

Ránki Fülöp

(op. 3 és op. 11). Ezek a karakterdarabok jól megmutatták a fiatal, tehetséges művész technikai felkészültségét, egyben érzelmi skálája színgazdagságát is tükrözte értő előadása. A műsor lezárásként a virtuóz *Marosszéki táncok* szólt meg makulátlan előadásban. Vastappsal köszönte meg a hallgatóság az igényes műsort. A MKT egy a saját kiadványaiból összeállított ajándécsomagot és egy oklevelet nyújtott át a jeles nap emlékéül. A délutáni program kötetlen beszélgetéssel zárult.

Ránki Fülöp

Este a Zeneakadémia Nagytermébe várták az érdeklődőket a szokásos ünnepi Kodály-hangversenyre, amelyen ezúttal a ritkán hallható *Székelyfonó* koncertszerű előadása volt műsoron. Közreműködtek a Zeneakadémia ének-tanszakának hallgatói és a Zeneakadémia Szimfonikus Zenekara. A szólisták: Háziasszony – Meláth Andrea (az Ének Tanszék vezetője), Kérő – Csölley Martin; Szomszédasszony – Ruszó Alexandra; Fiatal leány – Fenyvesi Gabriella Rea; Fiatal legény/Bolha – Czinke László. A Zeneakadémia Alma Mater Kórusa (Karigazgató Somos Csaba) kiegészült a kecskeméti Kodály Intézet Vegyeskarával (karigazgató Fűri Anna). A nagylétszámú nőikar az orgonailúsen helyezkedett el, míg a férfikar a két erkélyről énekelt. Az est karnagya Somos Csaba volt, aki beugrással mentette meg az estet a váratlanul megbetegedett állandó karnagy helyett, biztosítva a magas színvonalú előadást. A Zeneakadémia közönségét Nemes László Norbert köszöntötte magyar és angol nyelven. A fotókat köszönjük Balásházi Bálintnak.

B. Horváth Andrea

Fotó: Balázsházi Bálint, BHA

„Kodály Zoltán 140” ünnepségek Nyíregyházán

„Kodályról nem Kodályért kell szólnunk, hanem Magunkért!
Egész népünkért, Műveltségünkért, Magyarságunkért! S Jövőnkért!”

Szokolay Sándor

A Magyar Kodály Társaság Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Tagcsoportja 2022-ben Kodály Zoltán születésének 140., halálának 55. évfordulójáról három igen tartalmas és színvonalas program keretében emlékezett meg.

November 7-én Szabó Soma Liszt-díjas karnagy, Artisjus-díjas zenetörténet tanár tartott előadást a zeneszerző, zenetudós és zenepedagógus Kodályról, a rendkívüli emberről, a Kodály Iskola próbatermében. Az előadó szerint Kodály emberi, művészi, nemzetféltő nagyságát talán még ma sem értékeljük igazán, ezért az évforduló okán kötelesség erről szólni. A Kodály-koncepció iránt elkötelezett karnagy közel két órás előadásában, a tőle megszokott szuggesztív előadói stílusával, szinte megidézte Kodály szellemiségét. A népben, nemzetben gondolkodó zeneszerző gazdag életművét ismerhették meg a jelenlévők, sok-sok zenei részlettel. A világot járó karnagy elcsukló hangon jegyezte meg, hogy bárhol jár a nagyvilágban, magyar népdalt hallva, lelkileg hazatalál.

Kodályról nehéz szólni pályatársa, Bartók Béla említése nélkül, aki így nyilatkozott barátjáról:

„[...] azért lett egyetlen barátommá, mert (nagyszerű emberi kvalitásaitól eltekintve) a legjobb magyar zenész. Hogy e barátság hasznának legjavát én láttam, (...) ez újból csak az Ő nagyszerű képességeit és félreálló önzetlenségét bizonyítja. (...) Kutatóvágya, kitaró szorgalma, alapossága, tudása és éleslátása őt tette a magyar parasztzene egyetlen alapos ismerőjévé. Ezen a téren senki sem érte el őt.”

Kodály gazdag életútján végig kalauzolván a hallgatóságot, a következő gondolatokkal zárta Szabó Soma a megemlékezést:

„Ki más lehetett volna a 20. század meghatározó egyénisége, mint Kodály Zoltán. Ez a szűkszavú, gyakran mogorvának tűnő, mégis nagyon céltu-

datos, állhatatos, mindig közösségben, nemzetben gondolkodó ember. Elképesztő tudás, tűpontos meglátások és memória jellemezte. Nem lehet szavakba önteni jelentőségét, a teljes zenei és írói életművét ismereni kell, és akkor megpillantható az univerzum, Kodály személye. Írásában jövőt mentő koncepció és vízió öltött testet, ma is pontosan vág minden szava.” – ezen összegző gondolatok után az *Esti dalt* dúdolva, lelkileg feltöltődve indultunk haza.

•••

November 26-án „Kodály Zoltán 140” címmel ünnepi hangverseny volt a Kodály Iskola hangversenytermében. Köszöntőt mondott Prof. dr. Vas Bence, a Magyar Kodály Társaság elnöke. Az elhangzott beszéd írott változata:

„Kedves Közönségünk!

Nagyon szépen köszönöm a megtisztelő felkérést, hogy néhány gondolatot megoszthatok Önökkel, Kodály Zoltán halálának 56., születésének 140. évfordulója alkalmából.

140 év nagyon hosszú idő. 1882 – messze van tőlünk, ez már történelmi múlt. Próbáljunk visszagondolni a saját őseinkre, családjainkra. Időben meddig tudjuk ezt megtenni, melyek a legrégebbi események, történetek, amelyeket őriz a családi emlékezet?

1882 csak 15 évvel a kiegyezés után volt. Kodály Zoltán édesapja 1853-ban született, a világosi fegyverletétel után 4 évvel. Ez már történelmi távolság, amit az időbeli messzeség iskolai tananyaggá tesz, és mégis, Kodály Zoltán valahogy ma is jelen van közöttünk, de valójában az őseink – érzelmileg kötődnek hozzánk? Önökhöz kötődnek a dédszülők, az ükszülők, s azok a régi idők, amelyekben Ők éltek? Ha úgy gondolják, ma este, vagy a holnapi nap során valamikor, lapozzák fel a fényképalbumjaikat, hátha valami eszükbe jut azokról az időkről, amiben Kodály Zoltán is élt. Vagy emlékezzenek a 60-as évekre, vagy az első világháború utáni trianoni időkre, vagy a második világháború utáni állapotokra. Vagy, mi történt az Önök családjában 1923-ban, amikor a Psalmus született?

Nem nagyon érzem, hogy érzelmileg kötődünk még ezekhez a távolságokhoz. Sajnos nagyon rossz példa – de talán érzéketlen – a háború. Aki nem élte meg a háborút, az nem tudja elképzelni, hogy milyen volt. Hiába láttunk háborús filmeket, olvastunk róla könyvekben, beszámolókat hallhattunk szülők, nagyszülők, dédszülők elbeszéléseiből. Tapasz-

talataikat nem érezzük át. Nem érezzük át, hogy mi történt, mi is volt a háború valójában. Épeszű ember a második világháború után már nem akarhat háborút.

A mi őseinkről lehet mesélni, lehetnek olyan mondandók, amelyekről megdobban a szívünk. Lehet, hogy izgalmas, érdekes, megrendítő látványt nyújtanak a fényképek. De az a fajta közelség már nincs meg, mint szereteteinkkel, szüleinkkel vagy gyerekeinkkel.

Kodály Zoltán esetében mégis van rá módunk, hogy személyes élményben legyen részünk a mai napon is. S ez pedig akkor van, ha művei hallgatása közben arra gondolunk, hogy ki is Ő valójában. Művein keresztül nem egy távolságtartó, szigorú, zárkózott embert ismerünk meg, hanem egy olyan embert, aki szereti a zenét, aki szerelmes a zenébe. S aki szerelmes, az mindig kiszolgáltatott is. Ő mindig őszinte, mindig önazonos volt a műveivel és a műveiben. Ha ezeket a műveket hallgatjuk, akkor voltaképpen Kodály Zoltánnal tudunk találkozni most is.

Én azt kívánom a kedves közönségnek, hogy a ma este személyes találkozás legyen a művein keresztül Kodály Zoltánnal, szenvedélyével, elkötelezettségével. Legyen ez példa számunkra, és ha holnap esetleg van kedvük fényképalbumokat nézni, kérem, tegyék meg!

Nagyon köszönöm megtisztelő figyelmüket!”

A Magyar Kodály Társaság képviselőiben jelen voltak még: Őri Csilla társelnök, Puskásné Ispán Franciska és Uherezky Eszter karnagyok.

Balról: P. Ispán Franciska; Vas Bence; Uherezky Eszter; Őri Csilla; Szabó Dénes

A műsor első részében kórusművek hangzottak el a Cantemus Gyermekkórus és a Pro Musica Leánykar előadásában: *Béke-dal, Jelige, Űrgeöntés, Süket sógor, Cigánysírató, Égyetem, bégyetem, Túrót eszik a cigány, Vejnemőjnen muzsikál, Vízkereszt, Harangszó, Méz, méz, méz, Újesztendőt köszöntő, Ave Maria, 150. genfi zsolttár, Angyalok és pásztorok,*

Cantemus Leánykar; Cantemus Gyermekkar – karnagy Kerekes Rita

Szabolcsi Szimfonikus zenekar (Karnagy Szabó Soma); Cantemus Vegyeskar

Forr a világ. Vezényelt Kerekes Rita és Szabó Dénes, aki hálás szavakkal emlékezett meg alapító elnökünkről, Tarcai Zoltánról.

Szünet után szólalt meg Kodály *Psalmus Hungaricus*a a Cantemus Vegyeskar, a Cantemus Gyermekkórus, Horváth István tenor szólista és a Szabolcsi Szimfonikus Zenekar előadásában. Vezényelt Szabó Soma, aki törekeny termete ellenére hihetetlen energiával, kodályi szenvedéllyel szólaltatta meg a *Magyar Zsoltárt*. A közönség nem csak hallgatója, közreműködője is volt a hangversenynek. A *Psalmus* zsoltságának első megszólalását és a *Berzsenyi* versére született *Forr a világ* kánont együtt énekeltük az előadókkal. Felemelő érzés volt a közös éneklés.

Ez az este valóban személyes találkozás volt Kodály Zoltánnal, a megszólaltatott művein keresztül!

• • •

December 15-én tartottuk meg a hagyományos Kodály-születésnap hangversenyünket a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnáziumban. Az iskola falán emléktábla hirdeti, hogy az Éneklő Ifjúság 1942. május 2-i hangversenyén Kodály Zoltán e tanintézet udvarán 1500 dalosnak vezényelte *A magyarokhoz* c. kánonját.

A mostani műsor összeállítói és előadói a gimnázium tanárai és növendékei voltak:

- Két dal a *Megkésett melódiák* Op. 6. dalciklusból: Berzsenyi Dániel: *Magányosság*, Csokonai Vitéz Mihály: *A farsang búcsúszava*. Előadta: Jasznik Ákos, ének, zongorán közreműködött: Pelyhe Zsuzsa
- Tamás Barbara drámatagozatos növendék – szavalt
- *Kászoni dalok* Kodály gyűjtése nyomán. Közreműködtek: Beidek Borka, Dienes Bogi, Filep Lili, Makranczi Marcsi, Kancel Báborka, Kovács Abigél, Felkészítő tanár: Bárdosi Ildikó
- Részletek Kodály: *Hét zongoradarab*, Op. 11. ciklusból: *Székely keserves*, *Esik a városban*, *Sírfelírat*. Előadta: Boda Balázs – zongora
- Bartók Béla – Arma Pál: *15 magyar parasztdal*. Előadta Köcsky Balázs, fuvola, zongorán közreműködött: Boda Balázs
- Kodály: *Adventi ének*. Énekelte a Zenetagozat vegyeskara, vezényelt: Szabó Hunor növendék, felkészítő tanára: Pető István.

Az ünnepi koncert szervezéséért, a műsor levezetéséért köszönet a tagcsoport elnökségi tagjának, Hudivók Marianna tanárnőnek.

A Szabolcsi Tagcsoport alakuló ülése, 1985. április 29-én volt. A Tagcsoport 1988. március 5-i közgyűlésén jelen volt Szokolay Sándor, a Magyar Kodály Társaság első elnöke. Befejezésül tőle idézek néhány gondolatot:

„Az első vidéki tagcsoportnak azért kellett *itt* megalakulnia, mert itt *él* Kodály szelleme. Olyan »apostolai« vannak itt a kodályi szellemnek, akik az elsők között vannak az országban. [...] Azt kívánom, támadjon fel a zenén keresztül a szeretet, melynek a jeleivel itt találkoztam. Egy-egy Kodály művet mintha most hallottam volna először. Magasiskolája az éneklésnek, amit tudnak. Szabó Dénes a karmesterük [s hozzáteszem: most már Szabó Soma is] varázsló. Nekem egy ilyen kórusmű, mint amit itt hallottam, a legszebb templomi liturgia.”

Szerencsésnek mondhatja magát Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye zeneszerető közönsége, mert Szokolay Sándor szavai ma is igazak Nyíregyháza zenei életére. Reméljük, még sokáig azok lesznek!

Belinszky Etelka

„Aki énekel, kétszeresen imádkozik”

...

Köszöntőm címét önkényesen folytatom, amikor a Szent Ágostonnak tulajdonított idézetet azzal toldom meg, hogy nem csak az imádkozik kétszeresen, aki énekel, hanem az is, aki teljes szívvel hallgatja. Ezt éreztem 2022. november 26-án, Nyíregyházán, Szabó Dénes kórusait hallgatva. Főlöszleg a részletes szakmai boncolás ott, ahol Szabó Soma vezényletével a hangverseny végén Kodály Psalmus Hungaricusának kezdő és záró sorait a telt ház teljes közönsége tisztán, hibátlanul énekelte. Mi többet kívánhatunk Szabó Dénes Hívó Seregétől? Sokféle Psalmus előadást megéltem, ilyen még soha. Nem is bírtam ki száraz szemmel!

A színpadon a Hívó Sereg, akik között igazán Hős a Hős, megannyi tiszta szem, derűs arc, boldogság, ami az ifjak arcáról visszaköszön – csoda –, amit úgy is nevezhetünk: nemzetnevelés. Nem mással, mint példamutatással, tudással, varázsoló erővel, csodálatra méltó tehetséggel, az eredményekhez szükséges napi küzdelemmel. A fiatalok, akik

Szabó Dénes keze közül kikerülnek az Életbe, győzni fogják a küzdelmet. Mert olyan jellembeli, szépre érzékeny, a zene erejét a vérükbe építő védettséget kaptak, hogy nem lesz nehéz feladat a búzát a konkolytól megkülönböztetniük, vagy ahogy id. Fasang Árpád (igazgatóm a budapesti zenei gimnáziumban) tanította nekünk, „a szemétdombon is megkeresik a harmatos tulipánt, fáradhatatlanul öntözik, és az sokasodni fog.”

Szabó Dénes

A Zeneakadémián tanulmányi osztályvezetőként sokszor álmódostam arról, hogyan lehetne Szabó Dénest elcsábítani, hogy a mi növénydeinknek is árulja el a titkot, ami az Ő keze alatt növekedő ifjaknak láthatatlan, ám örök eligazítást ad az élethez. Hiába álmódostam. Szabó Dénes nem hagyta el a benne bízók Seregét. Igaza volt.

Puskásné Ispán Franciska

Kodály Kórustalálkozó Diósdon

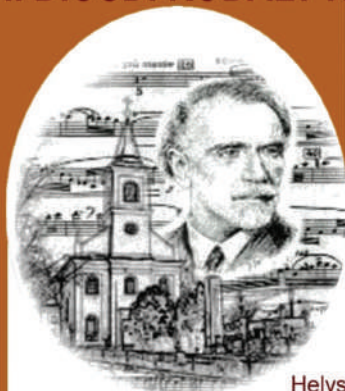
December ünnepi hangulatának egyik szép mozzanata a Kodály Zoltán születésnapjára való felkészülés, megemlékezés. Mindig élen jár a Zeneakadémia – ebben az évben a Székelyfonó csodás előadásával –, de az ország sok kisebb-nagyobb településén is tartanak kórushangversenyeket a neves magyar zeneszerző tiszteletére. Kiemelkedők azok a városok és intézmények ahova Kodály Zoltán annak idején személyesen is ellátogatott. Az utóbbi két évtizedben Diósd tölt be hagyományteremtő szerepet Kodály-kórustalálkozó szervezésével.

A Pest vármegyei Diósdon 1988-ban alakult nőikar, annak 1999-től *Sirákné Kemény Kinga*, karnagy-énektanár a művészeti vezetője. Az ifjú *Diósi Női Kar* szorgosan gyarapította repertoárját jelentős egyházi és világi művekkel, bátran vállaltak és szerveztek hangversenyeket itthon és külföldön egyaránt, szívből jövő csengő hangjukkal, igényes előadásmódjukkal elismerést és örömet szerezve hallgatóságuknak. Tevékenységükkel részesei voltak a szerveződő diósi kulturális életnek, megérdemelve a Diósd Községért Díjat. De mindenekelőtt kezdetektől elkötelezett hívei Kodály Zoltán kórusművészetének.

2005-ben rendeztek itt először Kodály-kórustalálkozót, amit azóta kétévente megismételnek. December hónapban, négy kórus részvételével, ügyelve arra, hogy lehetőleg minden műfaj képviseltesse magát, így Kodály művei közül gyermekkari, nőikari, férfikari és vegyeskari műveket arányosan tűztek műsorra. Az előző két évtized során, a hangversenyeken a résztvevő vendégek között a Zeneakadémia kiváló tanárai, a karnagy egykori nagyra becsült Mesterei is jelen voltak. *Párkai István* professzor, a karvezetés jeles tanára, és több ízben *Szőnyi Erzsébet* tanárnő, zeneszerző, a Magyar Kodály Társaság akkori társelnöke. A szakmából is mindig voltak meghívott vendégek, így jómagam is közöttük lehettem, krónikásaként az elmúlt éveknél.

A VI. *Diósi Kodály Kórustalálkozót* 2022. december 3-án délután rendezték, Kodály Zoltán születésének 140., halálának 55. évfordulója tiszteletére. A kiváló helyszínt a diósi Amerikai Keresztény Iskola nagyméretű modern épülete biztosította ebben évben is, amelyben az érkező kórusok megfelelő termeket kapnak a nyugodt felkészüléshez, valamint rendelkezésre állt a nagy tornacsarnok a vendégek fogadásához és a kórusok elhelyezkedéséhez. Bevezetesként *Sirákné Kemény Kinga* kedves szavakkal üdvözölte a vendég kórusokat, megemlítve, hogy idén

VI. DIÓSDI KODÁLY KÓRUSTALÁLKOZÓ

KODÁLY ZOLTÁN

SZÜLETÉSÉNEK 140., HALÁLÁNAK 55.

ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE

december 3. (szombat) 16.00 óra

Helyszín:

NEMZETKÖZI KERESZTYÉN ISKOLA (ICSB)

(Diósd, Ifjúság u.11.)

Az esemény védnöke dr. Márkusné Natter-Nád Klára

A RÉSZTVEVŐ KÓRUSOK:

PESTERZSÉBET-KÖZPONTI REFORMÁTUS

EGYHÁZKÖZSÉG KÓRUSA Karnagy: Takaró Mihály

PRELUDE VEGYESKAR Karnagy: Kabdebó Sándor, Dr. Köncse Kriszta

KANTÁTIKA FÉRFIKAR Karnagy: Ujvári Lili

DIÓSDI NŐI KAR Karnagy: Sirákné Kemény Kinga

A koncerten Kodály művei csendülnek fel

Részletes műsor a www.noikar.hu honlapon található

A BELÉPÉS INGYENES. MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!

Diósdí Női Kar

A rendezvényt támogatták: Nemzeti Kulturális Alap (NKA), Diósd Város Önkormányzata, ICSB

a gyermekkar nem vállalkozott szereplésre. Budapestről érkezett a *Prelude Vegyeskar*, Dunavarsányból a *Kantátika Férfikar*, Pesterzsébetről a *Központi Református Egyházközség Kórusa*. Meghívott vendégként e sorok írója (a hangverseny védnöke) köszöntőjében megemlítette, hogy az éppen lezajlott IX. Magyar Kodály Kórusversenyen Sirákné Kemény Kinga Gyermekkórusával Ezüst-díjban részesült, és Kabdebó Sándor a Prelude Kórusral Arany-díjasan, és kategóriagyőztesként végzett.

A hangversenyt Kodály Zoltán: *50. genfi zsoltár* című, nagyszabású műve indította, a *Prelude Vegyeskar* előadásában. A nagylétszámú kórus és karnagyuk, *Kabdebó Sándor* határozott irányítása nagyon jó bevezetője volt Kodály művészetébe való elmélyedésnek, amit a következőben megszólaltatott Virág Benedek versére írt *Békesség-óhajítás - 1801. esztendő*, csak fokozott. A lendületes indítást „Szállj le felséges palotád egéből, Béke!” fenségesen bontakoztatta ki a kórus, míg elérkezett a lassuló, halkuló „Jelenj meg már valahára!” átélt befejezéséhez. A következő mű az *Adventi ének* új szint jelentett. A karnagy Dr. Köncse Kriszta ihletett vezénylése az ünnep hangulatát varázsolta elő énekeseiből. Ezt követte a könnyed lebegéssel felbukkanó „balholmi leányok” éneke, a *Norvég Leányok* – Weöres Sándor versére. Szeretném megjegyezni, hogy első akadémista évem egyik legnagyobb élménye éppen ez a mű. Vásárhelyi Zoltán volt a karvezetés tanárunk. Kodály és Bartók műveit csodálatos átéléssel elemezte, magyarázta és mutatta be, ifjú tanárként

hosszabb időt töltött Skandináviában, és erről a műről különös átéltséggel szólt. Életre szóló élményt adott át nekünk, és örömmel tapasztalom, hogy az évtizedek során tovább öröklődött ez az élmény a karnagyok közt, és tovább él e csodálatosan megkomponált mű hangulata.

A kórus következő száma: *Ének Szent István királyhoz – Bozóky-énekeskönyv 1797*. A mű nagyvegyeskari megszólaltatása újabb remek előadással ajándékozta meg a közönséget. A befejezésül felhangzó *Mátrai képek* záró részlete igazi csúcspontját jelentette a Prelude Vegyeskar és karnagya Kabdebó Sándor összehangolt előadásának, amit a közönség hosszantartó tapsa jutalmazott.

Kellemes meglepetést jelentett a jó kiállítású 16 fős Kantátika Férfikar. Dunavarsányból érkezett az immáron 25 éves múltra visszatekintő együttes. Megjelenésükben, előadásmódjukban látszik, hogy gyakorlott, szerepléshez szokott a kórus, fiatal energikus karnagyuk Ujvári Lilla jól irányítja énekeseit. Az elhangzott műsorszámok: *Nagyszalontai köszöntő, Zöld erdőben, Túrót eszik a cigány, A csikó, Adventi ének*. Valamennyi mű hűen tükrözte a népdal-ihlette kodályi invenciót. Külön említésre méltó a *Zöld erdőben* előadásának finom megszólaltatása, és ehhez társult a befejezésül fuvolával megszólaló *Karácsonyi pásztortánc*.

Remek ellenpontként a Diódsi Női Kar 30 fős együttese vonult színpadra, és elsőként a *Zöld erdőben* hangzott fel. Érdekes volt észlelni azt a finom hangzási különbséget, ami ugyanazt a művet egyénivé teszi a férfi vagy a női előadásban. Karnagyuk, Sirákné Kemény Kinga bevezetésként elismerő szavakkal illette kórusát. Joggal tette, és erről hall-

gatóságát is sikerült meggyőznie. Érződött a hosszú évek összeforrottsága, az, hogy bízik az énekeseiben, mer nehéz műveket választani. A *150. genfi zsoltár* után, Kodály kései terméséből válogattak. A *Triciniák*-ból az *Esti szellő* – szólalt meg Kistétényi Melinda szövegével. A *Chi d'amor sente* (a Négy olasz madrigál 3. tételle) nevezetessége, hogy Toscanini olasz karmester lányának nászajándékául szánta Kodály Zoltán e kompozíciót, és e fennkölt alkalom magában rejtje azt a mestéri könnyedséget, amit a hangok varázsával el lehet érni. A Diósdai Női Kar ezt meg is valósította.

Meg szeretném jegyezni, hogy a hangverseny utáni beszélgetések során, kórustagok szóltak arról, hogy a hosszú covidos időszak alatt – amikor nem volt mód a személyes találkozásra – milyen szorgalmasan, a kezdeti nehézséget leküzdve, online módon gyakoroltak.

A Pesterzsébet-Központi Református Egyházközség Kórusa, a közel 45 éves múltra tekintő vegyeskar műsora következett. Karnagya, Takaró Mihály 17 taggal kezdte a kórus vezetését. Jó alapokkal indult: a Pécsi Főiskola és Tillai Aurél professzor irányítása indította útjára az ifjú karnagyot, aki fokozatosan – és láthatóan ma is javarészt fiatalokkal – bővítve kórusát, szép sikereket ért el. Elsőként talán épp a tisztelet ihlette az *Öregek* műsorra tűzésére. Kodály e művét 1933-ban komponálta Weöres Sándor szövegére, aki 17 évesen írta ezt a versét. (E művet is Vásárhelyi tanár úr karvezetés óráján ismertem meg.) Meggyőződésem, hogy témá-

ját még egyetlen zeneszerző-szövegíró páros sem tudta túlszárnyalni. Ezúton is köszönet a karnagynak és kórusának e mű méltó megszólaltatásáért. Ezt követte a *Stabat Mater*, majd a 114. *zsoltár* telt hangzású, szép előadása. A befejezés Kodály egyik legismertebb, leggyakrabban elhangzó művei közül az *Esti dal*, mely a magyar népdal hangulatát formálja négyszólamú kórusművé. A közönség nagy tapsal fejezte ki tetszését. Kedveltségét bizonyítja, hogy a műsor befejeztével színpadra vonult mind a négy kórus, és az összkar – külön próba nélkül – őszinte átéléssel énekelte el újra az *Esti dalt*, Takaró Mihály vezetésével.

Az ezt követő „zárszó” részemről a köszönet hangja volt, elismerve a kórusok zenei teljesítményét, és azt a belső hangulati átélést, amelyet minden kórus egyéniségét jellemezte. Ez a húsz gyönyörű és fajsúlyos Kodály mű most egy nagyon régi, 1952-ben, a Kodály Zoltán 70-ik születésnapja alkalmából, megrendezett hangversenyt juttatta eszembe. Ott ugyanis a végén, amikor a zeneszerző felállt, hogy megköszönje a tapsot, abban a pillanatban kigyulladtak a Zeneakadémia hatalmas csillárjának a fényei – ez akkoriban csodálatos hatást keltett. (*Prahács Margit* a könyvtár vezetője volt ennek fő szervezője, és mi, zeneakadémisták, akkor vele az azt követő napokban erről sokat beszélgettünk.) De maradandóan szép emlék maradt az 1962-es Zeneakadémiai Kodály hangverseny is, amelyen a zeneszerző 80-ik születésnapját ünnepelték.

Amiért mindez, most eszembe jutott az ennek a jól összeállított, igényes előadású Kodály hangversenynek a hatása, amit a diódsi tornacsarnok modern világítása és a mélyen átélt előadás még ihletettebbé tett.

Köszönet illeti mindenekelőtt a vendéglátó kórust és annak karnagyát, Sirákné Kemény Kingát, aki fáradtságot nem ismervé, második évtizede tartja fenn a Diódsi Kodály-kórustalálkozó tradícióját, és azt a baráti együttműködést, amivel mindig újabb együtteseket tud megnyerni a részvételre.

Kívánjuk, hogy a továbbiakban is folytassák ezt a fontos, elhivatottságot igénylő feladatot, a magyar zenei élet és a magyar zenekultúra dicsőségére.

dr. Márkusné Natter-Nád Klára

Keszthelyi Helikon, 2022. április 21–23.

•••

*„Itt, a kék Balaton partja virányain,
Hol minden mosolyog, mint az aranyvirág,
Hol dús búzakaralász rengedez a mezőn,
S a halmok koszorús oldalain ragyog
A százféle gyümölcs s a zamatos gerezd;
Itt a keszthelyi zöld parton emelkedik
A csendes Helikon...”*

Berzsenyi Dániel: Keszthely

Két év kényszerszünet után ismét részesei lehettünk a gróf Festetics György által megálmodott és megvalósított helikoni ünnepegeknek. Köszönet és hála a lelkes utókornak.

Április 21–23-ig több ezer művészetet kedvelő középiskolás diák adott randevút egymásnak a Balaton-parti városban, hogy 20 kategóriában összemérje tudását.

A helikoni ünnepek krónikája több mint 200 éves múltra tekint vissza. Az első rendezvényre 1817. február 12-én került sor. Olyan jelentős személyek vettek akkor ezen részt, mint Berzsenyi Dániel, (Pálóczi) Horváth Ádám, Dukai Takács Judit.

Az újkori helikoni ünnepeket 1958 óta rendezik, de az igazi megújulásra, a hagyományokhoz való visszatérésre a '90-es években került sor. A 2008-as, 50 éves jubileumon a résztvevők száma meghaladta a 4000 főt. A helikoni parkban felállított emlékművön Jókai sorai olvashatók „*És lesz népünk, amely hazájának örül, mely nevének díszeré munkál, lesznek emberek, kiket a világ bámulni fog.*” Ezen sorokat igazolja egy fontos esemény. 1965-ben itt hangzott el először a szerző jelenlétében Kodály Zoltán Kisfaludy Sándor versére komponált *Mohács* című vegyes kari alkotása. A művet a Pécsi Nagy Lajos Gimnázium ének-kara mutatta be Ivasivka Mátyás karnagy úr vezényletével.

A Magyar Kodály Társaság elnöksége képviselőjében a kórusokat hallgattam a Balatoni Múzeumban. Három kategóriában (női karok, vegyes karok, kamarakórusok) összesen 36 énekkar mutatta be versenypogramját és örvendeztette meg a midig telt házask publikumot, országos hírrű szakemberek: Thész Gabriella, Hartányi Judit és Tillai Aurél előtt. Bár 4 évvel ezelőtt 56 énekkar szerepelt, de ismerve az okokat, ez így is nagyszerű folytatása volt a korábbi rendezvénynek.

Tizenhat város dalosai vettek részt a nemes vetélkedésben, Nagykanizsáról, Zalaegerszegről, Veszprémből, Keszthelyről, Pápáról, Pécsről, Ajkáról, Szombathelyről, Székesfehérvárról, Bonyhádról, Budakesziből, Szekszárdról, Dunaújvárosból, Esztergomból, Tatabányáról, Kőszegről és Siófokról érkeztek kórusok Keszthelyre. Külön is köszönet Pécsnek, akik 6, Veszprémnek, akik 5, Székesfehérvárnak akik 4, valamint Szekszárdnak, akik 2 énekarral érkeztek a Balatoni Múzeumba. Külön is dicséretes, hogy a Pécsi Ciszterci Gimnáziumból mindhárom kategóriában volt résztvevő, és ráadásul mindhárom kórus arany minősítést érdemelt.

Mindez bizonyítéka annak, hogy a Covid-járvány ellenére is fel tudtak készülni: az iskolavezetés, a tanári kar, a szülői háttér is közös ügynek tekintette a kórusmuzsikálást.

A hallgatóság soraiban ott voltak az iskolaigazgatók, tanárok, szülők, iskolatársak, akik sokszor felállva éljeneztek, és tapsolták meg a nagyszerű produkciókat.

A zsűri ezúttal is nagyra értékelte a színes műsor összeállítást, a tiszta intonációt, az átélt éneklést, stílusos előadást. Kritikusan szólt mind ezekről.

A műsorokban gyakran szólaltak meg Kodály Zoltán (12-szer), Bárdos Lajos (8-szor), Karai József (5-ször), Farkas Ferenc (7-szer), Daróci Bárdos Tamás (3-szor) művei, de többen énekeltek Kocsár Miklós,

Halmos László, Tillai Aurél, Várnai Ferenc műveket is. Sajnáltuk, hogy Bartók Béla műveit kevesen választották (4 kórus).

Sokan énekeltek szépen válogatott népdalcsoportot, gregorián szekvenciákat, néhányan könnyűzenei feldolgozásokat.

Tudjuk, hogy napjaikban milyen nehéz a fiúkat rávenni az éneklésre, ezért is örültünk a Pécsi Nagy Lajos Gimnázium fiúkarának, amely produkciójával elbűvölte a zsűrit és a közönséget. Ez kétségtelenül Havasi Gábor karnagy úr érdeme, aki mindhárom kórusával aranyérmet nyert, fiúkara pedig fődíjat kapott.

A fesztivál méltó zárásaként a rossz idő miatt ezúttal a Balatoni Múzeumban hangzott el Kodály Zoltán– Berzsenyi Dániel: *A magyarokhoz* című kánonja Kertész Attila Liszt-díjas karnagy vezényletével. Több száz diák ajkáról zengett a „Nem sokaság, hanem lélek, s szabad nép tesz csuda dolgokat” ünnepi himnusz.

Hagyomány szerint április 22-én a főtéri Magyarok Nagyasszonya Templomban a legutóbbi Helikon győzteseik adtak gálakoncertet Kertész Attila Liszt-díjas karnagy műsorvezetésével. Itt hangzott el először Tillai Aurél–Tóth Ferenc–Dobos László: *Helikoni ének* című műve Havasi Gábor vezényletével.

Április 23-án délelőtt telt ház várta a zsűri eredményhirdetését és a különdíjak átadását.

Fődíjas kórus lett:

- a Pécsi Református Kollégium Vegyeskara,
és karnagyuk: *Pap Tamás*
- a Pécsi Kodály Gimnázium „Bartók Béla” Leánykara,
és karnagyuk: *Rózsa Bernadett*
- a Pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának „Laudate”
férfikara
és karnagyuk: *Havasi Gábor*

Külföldi lett:

A Magyar Kodály Társaság részéről:

- a Pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának vegyeskar
és karnagyuk: Havasi Gábor
- a Pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának „Laudate” nőikar
és karnagyuk: Havasi Gábor
- Pécsi Kodály Gimnázium „Bartók Béla” Leánykar
és karnagyuk: Rózsa Bernadett

KÓTA- különdíjas:

- a Pécsi Református Kollégium Kamarakórus és karnagyuk: Pap Tamás
- a Keszthelyi Vajda János Öregdiákok egyesülete részéről:
- Tóth Mária (Veszprémi Lovassy László Gimn.) több évtizedes kiváló karnagyi munkájáért.

Külön is köszönjük Keszthely város vezetőségének és pedagógusainak áldozatos, lelkes munkáját; a kórusbemutatók mintaszerű szervezéséért és lebonyolításáért Pálné Szelencsik Klára és Varga Zsuzsanna karnagyoknak, akik példamutató figyelmességgel segítették a kórusok és vezetőik munkáját.

*„Aki másokat ismer okos, / Aki magát ismeri: bölcs, /
Aki másokat gyógyoz: erős, / Aki önmagát gyógyízi, hős.”
(Lao Ce gondolatai)*

Külön is köszönetet mondunk Kendeh Gusztávné több évtizedes szervezőmunkájáért.

Nagy Ernő

Hármas jubileum Debrecenben

•••

*„Tehát ezért egyeztem bele utóvégre, hogy nevemről nevezzek el ezt az iskolát, mert látszott valami biztosítéka, hogy az egészséges zenekultúrára való nevelés itten jó otthonra talál, hivatott kezekre van bízva.... És ha nevem valami bélyeget jelent, akkor jelentse azt, hogy itt nem Musiklehrer-stílusban, nem zongoragépeket akarnak nevelni, hanem a zenét gyökereiből értő, érző zenészeket és zeneértőket.”
(Kodály Zoltán avató beszéde,
Zeneművészeti Szakiskola Debrecen 1957. június 23.)*

A 2022-es év hármas jubileumot hozott: 140 éve született Kodály Zoltán és 65 éve, hogy a Mester nevét adta iskolánknak. 160 éve alakult meg,

(Fotó: debrecenizenede.hu)

elődintézményünk a Debreceni Zenede. Az évfordulókat Kodály Zoltán tiszteletére, születésnapjára időzítve – egész napos rendezvénysorozattal ünnepeltük. Az iskola történetében a tíz évvel ezelőtti 150 éves évforduló alkalmából rendezett ünnepi események, hasonlóan gazdag programmal, emelkedett szellemiségben zajlottak. Minden évben van iskolánkban vetélkedő, koncert Kodály Zoltán emlékére. Az évfordulók különleges találkozására révén a 2022. december 16-i eseményeket igyekeztük ünnepi rangra emelni. A jeles napon volt zenei vetélkedő, beszélgetés meghívott egykori növendékekkel, ünnepi hangverseny, tanári Kodály-díj átadás. A közismereti órák is a Kodály-témahétbe illeszkedtek.

A tíz évvel ez előtti, és a mostani ünnepi koncert szinte minden szereplője – művészek, karnagy, fotós – egyaránt iskolánk növendéke volt. A hangverseny bensőségességét emelte az egykori növendékek művészi játéka, szereplése.

A Kodály 140. születésnapjának fontos eseménye volt a műveltségi vetélkedő, amelyet zenefelismerés, műelemzés és az osztályok produkciói alkottak.

A tartalmas vetélkedő, Vasné Katona Adrienne szolfézs-zeneelmélet tanár, karvezető, Stefánné Nagy Anna szolfézs-zeneelmélet tanár, valamint Nagy Máté zenetörténet tanár, karmester szervezésében és lebonyolítá-

sában zajlott, de közreműködtek a szolfézs tanszak tanárai is: Linzenboldné Porcs Angéla, Radócz-Bélteki Anetta és Sűvöltős-Szabó Hajnalka.

A Kodály Zoltán Ifjúsági Vegyeskar a IX. Kodály Zoltán Magyar Kórusversenyen, a verseny 'Ifjúsági vegyeskarok' kategóriáját nyerte meg *Vasné Katona Adrienne tanárnő vezetésével*. Ugyanők elnyerték a Magyar Kodály Társaság különdíját is.

A délután folyamán egykori növendékeinket üdvözlöttük az iskola Kodály-termében. Ők az Alma Materrel kapcsolatos kedves és tanulságos emlékeiket idézték fel a beszélgetés során, példát állítva és utat mutatva ezzel jelenlegi tanulóinknak. A beszélgetés szervezését, koordinálását Vasné Katona Adrienne és Stefánné Nagy Anna végezték, a pódiumbeszélgetést Vasné Katona Adrienne vezette. Vendégeink voltak volt diákjaink közül: Lévai Enikő a Budapesti Operettszínház magánénekes, Tóth Potzner Veronika ütőhangszeres művész, Dr. Borzásai Márk idegsebész, a zongora tanszak volt növendéke, Péter Bence zeneszerző zongoraművész, Sutyák János a Magyar Állami Operaház szólamvezető harsonaművésze, Tabajdi Ádám Prima Primissima díjas orgonaművész.

Az ünnepség záró eseménye az esti koncert volt, a hangversenyt a Nemzeti Kulturális Alap támogatta. Köszöntőt mondott a Debreceni Tankerület osztályvezetője Leiterné dr Tóth Katalin valamint Tóth József intézményvezető és Kovács János a zeneművészeti szakgimnázium intézményegység vezetője.

A hangversenyen felléptek: Lévai Enikő – Bojti Eszter, a Resonare Percussion Duo (T. Potzner Veronika és Nagy Roland), a Kodály Zoltán Ifjúsági Vegyeskar Vasné Katona Adrienne vezetésével, valamint Gulyás Botond és a Kodály Zoltán Ifjúsági Szimfonikus Zenekar kamaraegyüttes Nagy Máté karmester, zeneirodalom tanár vezényletével.

Az est során átadásra került a 2022. évi tanári Kodály-díj, melyet a nevelőtestület szavazata alapján Soós Tibor ütőhangszeres művésztanárunk kapta. Az ünnepi rendezvényről a kiváló fotókat növendékünk, Villás Péter készítette.

A Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, Alapfokú Művészeti Iskola elődje, mint a zeneoktatás, zeneművészeti képzés intézménye 1862-ben jött létre „Debreceni Zenede” néven. „A Zenede” elsők között vállalta fel a magyar nyelvű zeneoktatást és a magyar zene oktatását.

160 évvel ez előtt kezdődött meg az zeneoktatás és zeneművészeti képzés a Debreceni Zenedében. A Debreceni Zenede a 19. században szerveződött a debreceni polgárok, virilisz cívisek adományából. Élükön

Debrecen, 1957. június 23: Kodály Zoltán, beszédet mond a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakiskola névadási ünnepségén. A képen Fasang Árpád, a Művelődésügyi Minisztérium zenei főosztályának vezetője, Ménes János, a debreceni városi tanács elnöke és Gulyás György, az iskola igazgatója. Háttérben a szakiskola kórusának egy része látható (MTI Fotó: Bartal Ferenc)

a művészetpártoló jómódú kereskedők, de csatlakoztak az ország neves muzsikusai, közéleti személyiségei is. A magyar nyelvű zeneoktatást, a magyar zenét úttörő módon, elsőik között Kodály Zoltán karolta fel. Az intézmény több mint évszázados működése során nyomon követhetjük a debreceni zenei élet és a magyar zeneoktatás e meghatározó tényezőjének, jelentős állomásának fejlődését. Az 1862-ben megindult képzés: elmélet, zongora, hegedű, ének tanszakokból épült fel, elsőként tanítottak itt összhangzattant, működtettek országos jelentőségű énekkart. Kezdetektől rendeltek a képzéshez könyvrat is. *Ez volt az egyetlen olyan oktatási intézmény, amelyet Kodály Zoltán maga avatott fel, az ő személyes jelenlétében kapta a nevét.* Kodály Debrecen iránti bizalma a város történelméből is táplálkozott: a város forradalmisága, haladó hagyományai, sajátosan magyar szellemű műveltsége, amelynek több évszázadon keresztül a Református Kollégium volt a fellegvára minden területen, a tudomány a kultúra területén olyan kiválóságokat adott a nemzetnek és a világnak, akiket Kodály is számba vett művei megírásakor. Az egyikük Maróthi György, a fiatal zseniális több területen is nagyot alkotó debreceni professzor, aki a harmóniás éneklést elsőként kívánta megvalósítani hazánkban és akinek az énekléssel kapcsolatos

alapgondolata közvetlenül kapcsolódott a Kodály Zoltán által hirdetettekkel. És ide sorolható Csokonai, Arany, Ady, Móricz, költői, írói, munkássága. Nem véletlen, hogy Debrecenben hangzott el Kodály Zoltán nyilatkozata: „*Nincs megalkuvás művészetben és magyarságban!*”

A Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI híven őrzi Kodály szellemiségét, és folyamatosan munkálkodik általa.

Innen indult útjára a világhírű Kodály Kórus, az első zenetanítói képzés, az első vidéki felsőfokú zeneművészeti képzés, valamint a Bartók Béla Kórusverseny. 1971-ben és 1972-ben neves személyek (Szokolay Sándor zeneszerző, Eőszte László Kodály-kutató, Kroó György zeneakadémiai tanár és mások) meghívásával Kodály Zoltán Emléknapokat rendeztünk. Rendszeresen kerülnek megrendezésre az intézményben szolfézsversenyek, Országos Kodály Zoltán Szolfézs, Párosének és Népdaléneklési Verseny. Díjat alapítottunk Kodály Zoltán munkásságának emlékére, tiszteletére, amellyel az intézményben hosszú időn át példa értékűen teljesítő diákokat és tanári díjjal a tanárokat jutalmazzuk. Az iskola számos, Kodály Zoltánt megörökítő képzőművészeti alkotást, fotót, emléktárgyat és a Mester kézjeggyével ellátott kottát őriz. Kodály Zoltántól a látogatásai alkalmával készült több bejegyzése is olvasható az iskola emlékkönyvében.

„A debreceni szakiskola jövője: példát adni a szolfézs- és hangszer-tanítás összehangolására, énekes alapon álló hangszer-tanítással, új énekekre hívni a hangszereket, a környékre kisugárzó működéssel, hangzó életre bírni a néma berkeket” (Kodály Zoltán)

*Stébel Ildikó
Artisjus és Kodály-díjas Mestertanár,
zenei könyvtáros, ny. könyvtárvezető*

Kapcsolódó további írások:

<http://www.parlando.hu/2012/2012-1/2012-1-38.htm>

<https://www.parlando.hu/2018/2018-3/>

<https://www.parlando.hu/2019/2019-2/>

<http://www.parlando.hu/2022/2022-6>

További információ:

Kodály Online: <https://www.debrecenizenede.hu/>

Lavotta János és Kodály Zoltán nyomában Mátyusföldön

...

A közelmúltban Galántán a huszonegyedik alkalommal megrendezett Kodály Zoltán Nemzetközi Hegedűverseny volt az a régen várt esemény, amely a jubiláló Mester mellett lehetőséget kínált egy – a világvárvány miatt elmaradt korábbi évfordulónak, a Pusztafödemesen született Lavotta János halálának bicentenáriumára történő megemlékezésnek. A főszervező Mézes Rudolf, a CSEMADOK nyugati regionális alelnöke – nem mellesleg a Magyar Kodály Társaság tagja –, meghívására érkezünk duó-társammal, Novák-Tóth Györgyi hegedűtanárral Galántára, hogy Lavotta és Kodály nyomában három napon keresztül a vendéglátók igénye szerint koncerteket adjunk, a hegedűversenyen zsűrizzünk, a magunkkal vitt koszorúinkkal Kodály-emlékhelyeket keressünk fel, zárásképpen pedig Pusztafödemes polgármesterével Lavotta születésének közelgő 260. évfordulójáról egyeztessünk.

...

Mátyusföld eredetileg minden bizonnyal a Trencsényi Csák Máté (akit kortársai Mátyusnak is neveztek) által birtokolt, a Magyar Királyság észak-magyarországi területeit jelentette. Csák Máté birtokai magukban foglalták az egész Vág völgyét a folyó kezdetétől Komáromig, vagyis Árva, Liptó, Trencsén, Zólyom, Pozsony, Nyitra vármegyék területét. Mátyusföldön tevékenykedett a reformáció és az ellenreformáció két jeles alakja, a prédikátor és zsoltárfordító Szenci Molnár Albert és a Nagyszombatban egyetemet alapító Pázmány Péter hittudós. A város jezsuita iskolájában tanult Lavotta János¹ és Kodály Zoltán. A nagyszombati kerülethez tartozó Nagyabonyban született Bihari János, a magyarrá lett Michael Brand (Mosonyi Mihály) pedig Boldogfán (Boldogasszonyfa) látta meg a napvilágot, amely része volt a pozsonyi várbirtoknak. Minden bizonnyal a legismertebb adat sokunk számára, hogy Kodály Zoltán gyermekkorát az Esterházyak által felvirágoztatott Galántán

---

1 Szemere Pál szerint Lavotta a konviktusban szerezte első zeneművét *Rethorica* címmel. A kézirat eddig még nem került elő.

töltötte. Szenc és Galánta között félúton, Pusztafödémesen (Pusté Úl'any), 1764. július 5-én született a verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, színházi karmester, házitanító Lavotta János.

Lavotta – hegedűduó est, rendhagyó énekóra

A programok megszervezője, a CSEMADOK Galántai Területi Választmányának a XXI. Kodály Zoltán Nemzetközi Hegedűverseny nyitóhangversenyére az Esterházy-kastély² régi pompájában tündöklő északi tornyának koncerttermébe várta a közönséget. Ismert, hogy Galánta egykoron az Esterházyak birtoka volt és a család főnemesi előnévében századok óta őrzi itteni gyökereit. A neogótikus kastély ajtaján belépve a Lavotta-hegedűestre szép számmal érkező növendékeknek, felkészítő tanároknak, valamint helyi zeneszeretőknek az őket körülvevő vastag, boltíves falak, festmények, berendezési tárgyak láttán, majd a megszólaló Lavottamuzsika hallatán lehetett olyan érzésük, hogy valamelyik Esterházy herceg, valamint Nemes Lavotta János hegedűvirtuóz vendégeként valamennyien egy időutazás részei. Az előadók többszörösen átéltek a régmúlttal való találkozás felemelő érzését, amelyet a zene-történeti szálakkal egybeszótt, kellemes hangulatot keltő Lavotta-hegedűduók révén adtak tovább a zsúfolásig megtöltött terem hallgatóinak.

- 2 A kastély történetét feldolgozó Varga Kálmán szerint a helyén egy későközépkori visszanyúló, megközelítőleg négyzet alaprajzú, védőfallal övezett, sarkain szögletes bástyákkal megerősített, vízesárokkaal körülvevett vár állt. A felvidéki végvári rendszer egyik elemeként Esterházy Dániel (1585–1654) és Pál (1587–1645) rakatta a török kori erősséget, s mint a mai kastély nyugati tornyába falazott egykorú latin nyelvű kőtábla felirata tanúsítja, 1633-ra készült el teljesen: „A LEGJOBB ÉS LEGHATALMASABB ISTENNEK, GALÁNTAI ESTERHÁZY DÁNIEL ÉS PÁL MAGUNKNAK ÉS A HÁLÁS UTÓDAINKNAK ÉPÍTTETTÜK AZ 1633. ESZTENDŐBEN.” A törökök ellen vívott évszázados küzdelmek során Esterházy Miklós (1583–1645) nádor második fia, Esterházy László (1626) 1652-ben, mindössze 26 évesen esett el a vezekényi csatában három unokatestvérével: Esterházy Ferencceal (1645), Tamással (1625) és Gáspárral (1628) együtt.

Vajon a sokat megélt Lavotta-darabok közül elhangzott-e valaha bármelyik is a korareggeli órákban? Legfeljebb egy előző napi, elhúzódo bái multság idején fordulhatott ilyen elő. Bennünket reggel 8 órától a Kodály Zoltán Gimnázium lelkes diákjai vártak – a Diáknapon legalább is azok, akik a sportfoglalkozások helyett a rendhagyó zeneórát választották az általuk aulának nevezett előadóban. Kodály oly módon erősítette a hely szellemét, hogy a pódiummal szemben a terem végén volt látható az a kiállítási anyag, amely a kodályi életmű kiváló szakértője, Eősse László szerkesztése nyomán, jeles évfordulókra készült 1997-ben.

Hogyan hatott a fiatalokra Lavotta verbunkos muzsikája? Kérdésemre, hogy melyik korból és milyen jellegű zenét hallottak, megérzésével egy fiatalember állt legközelebb a helyes megfejtéshez: „*olyan mulatós*” – felelte, s ezzel némi derűtséget keltett.

XXI. Kodály Zoltán Hegedűverseny

A reggeli muzsika derűjével és munkakedvével ült össze Mézes Rudolf elnökletével a verseny zsűrije,³ hogy a lebonyolításról, a technikai részletekről, a bírálóat főbb szakmai szempontjairól egyeztessen.

A színházteremben az ünnepélyes megnyitó során Mézes Rudolf elnök meleg szavakkal köszöntötte a résztvevőket.⁴ A versenyzők, valamint az értékelő bizottság korcsoportok szerinti szétválása után a kötelező művek⁵ előadásával kezdődött a megmérettetés.

Miután Sátoraljaújhelyen három évtized óta a felvidéki, kárpátaljai hangszeresek részvétele révén tanár-

- 3 Az Értékelő bizottság a II. kategóriában: Beyer István (Győr) – *elnök*, Gyöpös István (Pozsony), Tőkés Orsolya (Győr), Novák-Tóth Györgyi (Sárospatak). Az Értékelő bizottság a III–IV. kategóriában: Dombóvári János (Sátoraljaújhely) – *elnök*, Baradits Jenő (Győr), Madari István (Nyitra), Németh Istvánné (Győr).
- 4 Magyarországi településekről: Budapest (4 intézmény), Esztergom, Oroszlány, Siklós; Galánta környékéről: Gúta, Somorja, Vágsellye, Zseliz.
- 5 II. kategóriában a kötelező mű: Chr. Gluck: *Tavaszi tánc*; III. kategóriában a kötelező mű: J. B. Lully: *Gavotte és Musete*; IV. kategóriában a kötelező mű: Kodály Zoltán: Epigrammák 3. és 5. számú darabja.

társaimmal magam is – ha úgy tetszik – „nemzetközi” verbunkos versenyeink szervezője vagyok, a kötelező művekre volna egy szerény javaslatom. Miután Zemplénben öt hangszercsoport (furulya, fúvós, gitár, zongora, hegedű) részvételével a külön-külön napokon bonyolított tanulmányi versenyek kötelező műve hangszer-, és korcsoportonként egy-egy verbunkos-stílusú darab, a két alsó kategóriában pedig magyar népdal, ugyanígy a Kodály Zoltán nevét viselő hegedűverseny valamennyi kötelező darabja is származhatna a névadótól: a IV. kategóriában például a két epigramma telitalálat. A Bicinia Hungarica köteteiben is minden bizonnyal lennének erre alkalmas művek. Az egykor hegedűn is játszó Kodály emlékéért ezzel is tovább lehetne gazdagítani.

A szabadon választott előadási darabok a különböző zenei, technikai szintű megoldások révén – ahogy lenni szokott – a mezőnyt kissé „szétvárták”. Azok a hegedűsök voltak előnyben, akik nem vállalták túl magukat, technikai szintjüket nem meghaladó darabokat választottak, s kevésbé kockáztattak. Persze, ezen a versenyen is volt példa kissé meghökkentő darabválasztásra, mint pl. a Monti: *Csárdás*, vagy J. S. Bach: *Hegedűversenyének* (a-moll) nyitó tétele. Nem hiába szorítottunk az előadóknak, mert sajátos, még kiforratlan technikával ugyan, de elismerésre méltóan oldották meg a nehézségeket, amit a közönség, a díjazottak Gáláján hatalmas tetszésnyilvánítással igazolt vissza. A verseny színvonalas, figyelemreméltó hegedűjátékaiból nem szívesen neveznék meg növendékeket, hiszen az értékelő bizottság hosszasan elnyúló tanácskozása révén meghozott döntését, a díjazottak alábbi névsora tartalmazza.

	VERSENYZŐ - TELEPÜLÉS	MINŐSÍTÉS	
II. KATEGÓRIA	1.	Liu Yiru, Bp. – Tóth Aladár	Kiemelt Arany a zsűri dícséretével
	2.	Vertike Anna Viola, Siklós	Arany a zsűri dícséretével
	3.	Krutek Anna, Siklós	Arany
	4.	Osváth Csaba Ágoston, Bp. – Ádám Jenő	Ezüst
	5.	Szamosi Benedek Szabolcs, Siklós	Ezüst
	6.	Zichy Mária Jozefa, Siklós	Ezüst
	7.	Molnár Réka Mia, Siklós	Bronz
	8–9.	Horváth Hanna, Zselíz	Bronz
		Medik Karolina, Somorja	Bronz
	10.	Codner Isabel, Esztergom	Bronz
III. KATEGÓRIA	1.	Kóša Samuel, Zselíz	Arany
	2.	Berki Illés, Bp. – Szent István	Ezüst
	3.	Glázer Emese, Oroszlány	Ezüst
	4.	Németh Noemi, Vágsellye	Bronz
	5.	Hu Zhanyun, Bp. – Tóth Aladár	Bronz
IV. KATEGÓRIA	1.	Keszelióvá Denisa, Gúta	Arany
	2.	Bódiš Antal, Somorja	Arany
	3.	Vajna Emília Anna, Kispesti SZLAMI	Ezüst
	4.	Zongor Enikő Réka, Bp. – Kroó György	Ezüst
	5.	Wackerl Mária, Bp. – Szent István	Ezüst
	6.	Grósz Borbála, Esztergom	Bronz

Azonban mielőtt a Gálaműsorra sor került volna, a két elnök – a növendékek, felkészítő tanárok, zongorakísérők, szülők élénk érdeklődésével kísérve – szakmai tanácskozáson értékelte a kategóriák versenyét. Meggyőződésem, hogy észrevételeinkkel nem mondtunk újdonságot sem a felkészítő kollégáknak, sem pedig a növendékeknek. Viszont, megerősítést kaptak abban, hogy ha egyes szempontok, (pl. a test egyensúlyá-

nak megtalálása; a két kar szabad mozgását elősegítő testtartás kialakítása; a hangképzés, a szép hegedűhang eléréséhez a vonófogás és -vezetés feltételeinek megteremtése; a körültekintő darabválasztás; a darab karakterének megtalálása, továbbá annak kisugárzása, hogy a játékos szinte eggyé vált a zeneművel, s hangszerével) megvalósulnak, akkor a jövőben mindez a jó és élményt nyújtó hegedűjátékot szolgálja.

Az élvezetes, nagyszerű hangulatú Gálaműsor a szervezők kérésére Lavotta János két hegedűduójával – *Lassú magyar* (Homoródi), és *Thema con variazioni* című, a *Hat magyar hegedűduó* befejező verbunkosával⁶ – ért véget.

A nap, a versenyzők részéről talán legjobban várt eseménye, az eredményhirdetés, a díjkiosztás ceremóniájával azonban még hátra volt. A Lavotta-kutató, a művészeti vezető számára kivételes és egyúttal örömteli alkalom volt ez arra is, hogy valamennyi versenyzőt, felkészítő tanárt, zongorakísérőt, zsűritagot

Díjkiosztás, díjazottak – növendékek, felkészítő tanárok, zongorakísérők

6 Lavotta muzsikája szülőföldjén sem maradt visszhang nélkül. Horváth Szomolai Andrea tudósítása az eseményről: *Az idén különleges vendéget köszöntöttek a gálaest nagyszínpadán. A Lavotta János Kamarazenekar tagjainak, Dombóvári Jánosnak és Novák Tóth Györgyinek hegedűjátékáról még sokáig fognak zengeni a mátyusföldi Galántán.* (<https://ma7.sk/zene/> – 2022. 11.20.)

a Lavotta János Kamarazenekar *Magyar Verbunkos Zene* sorozatának egy-egy CD-jével (Lavotta hegedűduói, Mosonyi, Lavotta) megajándékozta. A felkészítő tanárok részére átnyújtott Lavotta szólóhegedűre alkalmazott *Lassú magyarjának* (Homoródi)⁷ kottapéldányával pedig – reményeim szerint – ösztönzést kaptak a tanárok arra, hogy ellátogassanak a május 18–19-én, Sátoraljaújhelyen megrendezésre kerülő 31. Lavotta János verbunkos szólóhegedű-, valamint hegedűduó versenyre.

Kodály-emlékek között Galántán

Mátysföldi tartózkodásunk harmadik napján Mézes Rudolf – Galántán Kodályról talán a legtöbbet tudó, s a Mester emlékéért a legnagyobb áldozatot hozó magyar – baráti kíséretével jártuk be, s fedeztük fel a magunk számára is zenei múltunk képkockáit.

Az emlékhelyeket bejáró utunk a vasúttállomáson kezdődött, ahol egy éppen érkező vonat utasait a hangosbeszélőn az Esti dal kezdő hangjai köszöntötték. Méltánylandó nemes gesztus ez a helyi vasúttársaságtól... Fülünkben, lelkünkben a dal folytatásával álltunk meg s hallgattuk Rudi barátunk kiapadhatatlan történeteit az impozáns emléktábla⁸ előtt. A zeneszerző gyermekkorának története az öreg temetőben Mihók János⁹ a híres cigányprímás, zenekarvezető síremlékénél folytatódott. S ha már arra jártunk, egy ima erejéig megálltunk a nagynéni, Jalovetzky Mária szépen gondozott sírjánál is...

- 7 Lavotta *Ábrándja* különböző letételekben, verziókban és másolatokban tizenhat (18–19. századi) forrásban fordul elő, s még nemzetközi hírnévre is szert tett. Ugyanis P. Sarasate: *Zigeunerweisen* című műve első felében – Lavotta szerzőségének említése nélkül – variációi során a *Homoródi nóta* mintegy 16 ütemnyi dallamanyagát használja.
- 8 Édesapja, Kodály Frigyes állomásfőnöksége idején 1885 és 1892 között itt töltötte gyermekéveit s végezte alsóbb tanulmányait a galántai népiskolában (1888–1892).
- 9 Tizenkét tagú zenekarától hallott – ez volt egyúttal az első „zenekari hangzás” a gyermek Kodály számára – nóták, verbunkosok ihlették a *Galántai táncok* megkomponálását, amelynek forrásai 18. század végi bécsi nyomtatványokból kerültek elő. S miért galántaiak? Az egyik füzetnek a címe: „Válogatott magyar nemzeti táncok zongorakivonatban, különféle galántai cigányoktól.”

Városnéző utunk során két oktatási intézményt kerestünk fel, hogy elhelyezzük koszorúinkat, először a Kodály Zoltán Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolában található dombormű¹⁰ közelében egy szemet-, s szívet egyaránt gyönyörködtető lépcsőfeljáró mellett, egy beugró-szerű sarok ragadta meg tekintetünket: a falon látható Kodály-idézet¹¹ mellett a Himnusz és Szózat versszakai, amelyek egy márványtábla szerint az 1950-ben újra indított magyar nyelvű oktatásra emlékeztetik a látogatót. A Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium a millennium évében vette fel Kodály Zoltán nevét és ez alkalmából Kodály Zoltánné Péczely Sarolta egy Petri János Kodálymellszobráról készült másolatot ajándékozott a gimnáziumnak.

Talán a leggyakrabban felkeresett Kodály-émlékmű, amely előtt még fejet hajtottunk a Joseph Haydn Művészeti Alapiskola közelében, az az Esterházykastélyhoz tartozó parkban látható. Galánta díszpolgárának szobrát – Nagy János felvidéki szobrászművész alkotását – 1982-ben, Kodály születésének centenáriuma alkalmából avatták fel.

Kodály nyomában tett sétánkat a neogótikus Esterházy-kastély felújított északi szárnyában, a 2018-ban kialakított Kodály Emlékszoba¹² megtekintésével fejeztük be.

10 Ifj. Madarassy Walter alkotása.

11 „Amit tudsz, nagy érték, az ősök hagyománya, a magad lelke igaz kifejezése.”

12 Az emlékszobába lépve a folyosó falán bekeretezett plakátok, fényképekkel illusztrált események tablói láthatók. A tárlókban számos kép mutatja be Kodály gyermekkorát, a galántai éveket, megtekinthetők első bizonyítványai, s a látogatók a zenetudós életútját életművén keresztül egészen haláláig végig kísérhetik.

*Találkozás Henrich Čambál
polgármesterrel*

Lavotta János szülőhelyének közelsége reálisan kínálta a lehetőséget, hogy találkozzam Henrich Čambállal, Pusztafödémesszel újjá választott polgármesterével. Már csak azért is, mert korábbi elődeivel, Glasa Milos és Drahotina Simeková polgármesterekkel kölcsönösen előnyös, szívélyes, Lavotta János emlékének ápolásában pedig gyümölcsöző kapcsolat jött létre. A kiváló együttműködés abban nyilvánult meg, hogy hivatali idejük alatt a kerek Lavotta-évfordulók alkalmával ellátogattak Zemplénbe, s ezeket a Lavotta János Kamarazenekar 1994-ben, valamint 2014-ben mátyusföldi fellépésekkel vizonozta.¹³ Városnéző sétánk alatt – galántai tartózkodásunk idején hűséges kísérrök – régi ismerősöm, barátom, Kontár Judit, a helyi könyvtár egykori munkatársa, Lavotta életének ismerője – szervezte meg ügyesen a nem remélt ismerkedő találkozást polgármester úrral. Vendéglátónk, Mézes Rudolf nagyvonalú gesztusa tette lehetővé, hogy a kellemesen és hasznosan elköltött, valamint az idővel is jól gazdálkodó munkaebéd keretében beszélgethettünk közös terveinkről. Annál is inkább, mert 2024-ben, Lavotta János 260. születési évéről közösen, méltó módon szeretnénk megemlékezni Mátyusföldön is.

Az elfogyasztott ebéd végére a közös tervek már készen álltak, s megvalósításuk 2023 tavaszán a XXI. Lavotta Napok rendezvényeivel veszi kezdetét, amelynek Henrich Čambál és küldöttsége lesz a vendége. Szép lenne, ha Pusztafödémesszel és Tállya önkormányzatát – Lavotta bölcsőjének, illetve sírjának színhelye révén – a közös értékek, s barátság jegyében kapocsként köthetné össze. Születésének 260. évfordulója 2024 augusztusában Mátyusföldön, októberben pedig Zemplénben nyújt majd lehetőséget a közös emlékezésre.

Dombóvári János

13 Lavotta János halálának bicentenáriuma évében, 2020-ban a kapcsolatfelvételt a világhírvény akadályozta meg.

30 éve búcsúztunk Agócsy Lászlótól Agócsy László (1906–1993) életműve (I. rész)

1925

Bár a jövő év elején lesz halálának 30. évfordulója, mivel most idéződtől föl bennem emléke, most írok róla, kedves néhai barátomról. Elsőként tekintsük át életének főbb csomópontjait 1945-ig, amelynek egy pontján, egészen haláláig szervesen összekapcsolódott Kodály Zoltánéval, és ebből városunk kultúrájának, zenei életének nagy ajándéka kerekedett.

Szegeden látta meg a napvilágot 1906. február 27.-én, apja MÁV alkalmazott volt. Iskoláit szülővárosában és Horgoson végezte, közben a zeneiskolában is tanult. Piarista gimnáziumba járt, a Dugonics András Főgimnáziumba, ahol örömmel lépett be az ottani neves énekkarba. Hatodikos korában emellett orgonistája is lett iskolájának, Kőnig (Király) Péter tanítványaként. Ekkor már civil énekkart alapított. Barátaival rendszeresen együtt muzsikáltak, ekkor került kezébe az első Kodály-mű, amelynek hatása egész életén át végig kísérte.

Érettségi után a szegedi egyetem jogi karára iratkozott be, de közben elvégezte a kántorképzőt is, és az ő nevéhez fűződött a szegedi egyetemi kórus megalapítása. Az egri sikertelen próbálkozás után 1926 áprilisában került városunkba, ahol Ferences plébániatemplomunk kántorának választották, és a Pécs Városi Polgári Fiúiskola tanára is lett. Cserkész tevékenysége mellett (iskolájának cserkész-indulót is komponált), sikeres iskolai fiúkórust vezetett. A Pécsi Nemzeti Színházban 1927. május 15.-én került sor a korszak jónevű helyi kórusa, a Pécsi Dalárda hírneves tenorjának, Hoffer Károlynak emlékhangversenyére. Ekkor a saját iskolája mellett már a kereskedelmi fiúiskola és a Zrínyi Reáliskola énekkarát is irányította. Ettől a naptól számítjuk az Éneklő Ifjúság mozgalom elindulását, amelyet ő kezdeményezett. Ebben az évben végezte el a Zeneművészeti Főiskolát és a jogi egyetemet. 1928-tól a MÁV „Ébredés” Dalkör, és 1929-től a ferences Szeráfi Kórus karnagya lett. Az előbbivel 1930-ban Hajdúszoboszlón aranyérmet és vándordíjat nyert.

És akkor beszéljünk most a munkásságát forradalmasító Kodály-hatásról. Amikor szembesült az akkori szűkös iskolai műsorválasztékkal, a fővárosi újságok hírei nyomán értesült 1929-ben Kodály Zoltán gyermekkarainak sikereiről. Elment a Vigadóba, meghallgatta a hangversenyt, amely revelációként hatott rá. Hazatérve gondolt egy merészet, és magának Kodálynak írt, kérve őt, hogy a „Süket sógor” partitúráját küldje el neki, mert fiúkarával műsorra akarja tűzni. A válaszában a Tanár Úr ugyan közölte, hogy abból most nincs példánya, de az eddig megjelentek mellett az „Öt tantum ergo”-t ajánlotta megszólaltatni, amelyet el is küldött.

PÉCSI VÁROSI POLGÁRIS ISKOLA
IGAZGATÓSÁGA

Méltóságos Tanár Úr!

A Magyar Dalosságnak ezredik hangversenyén
évtizedek óta hallani a magyar dalok
az „Öt tantum ergo” című művet. Szeretném
látni.

Én is szeretném látni, és szeretném
tudni, hogy miként lehet ezt a művet
gyermkeknek is megismertetni. Kérem,
ha lehet, küldjön nekem egy példányt.
Köszönöm a válaszára, és szeretném
látni a művet.

Köszönöm a válaszára, és szeretném
látni a művet.

Pécs, 1928. január 7-én

Agócsy László
tanár

Uzen tisztelelt tanár úr!

B. 10. számú ajánlatot kelt
tudom, hogy a Süket sógor.
Nem küldtem el, mert a kért
nem belőle, hanem a tanár úr
ajánlatát után van, nem érdekel
talán a művellet valamit az
5. tantum ergo-ból, vagy az
5. példányt elbírálom.

Köszönöm a válaszára,
Kodály Zoltán

1928

Szerteágazó és eredményes munkásságát jelentette, hogy zenei beszámolóit, zenekritikáit rendszeresen közölte városunk akkori neves konzervatív napilapja, a Dunántúl. 1926-ban és 1928-ban Párizsban és Londonban járt, 1931-ben pedig a finnugor konferencia részvevői között találjuk. Kórusaival sorra szólaltatta meg Pécsen Bartók és Kodály műveit. 1930-ban elnyerte a Szeráfi Kórus ébenfa díszpalcáját, majd a Pécsi Dalárda élére is meghívták.

A Szeráfi Kórusal Kodály műveinek pécsi bemutatását 1931-ben kezdte meg, mégpedig a következőkkel: *Süket sógor*, *Lengyel László*, *Öt tantum ergo*, ezt követte 1932-ben az *Isten kovácsa* és a *Villő*.

A Szeráfi kórus

A Pécsi Dalárdától ugyan megvált 1934-ben, de átvette a Pécsi Postatisztviselők Dalárdája vezetését. 1933-ban föllépett kórusaival a Pécsi Hét keretében megrendezett Ünnepi Játékokon, ahol Pécs neves kórusai bemutatták Gabriel Pierné: *Gyermekek keresztes hadjárata* című művét. A polgári fiúiskola kórusa olyan sikert aratott, hogy az 1936-os, és 1938-as Pécsi Szabadtéri Játékokon szintén fölléptek a többi neves kórusal. Akkor az összkar Liszt Ferenc: *Esztergomi miséjét* énekelte. Szívélyes munkakapcsolatot alakított ki Lajos Gyulával, a hírneves Székesegyházi Fiúkórus karnagyával. Magánélete is révbe ért. 1933-ban nőül vette a nevezetes pécsi családból származó Szigriszt Mária Valériát. Házasságukból született Erika lányuk, aki később kiváló zeneiskolai tanár lett.

A Szeráfi Kórus közben szintén eredményesen működött. 1933-ban előadták Agócsy *Mater glorificata* című vegyeskari, orgona-kíséretes művét, 1934. június 3-án közreműködtek kedves barátja, Sass Dezső Szent Ferenc Naphimnuszára írt műve ősbemutatóján, és még ezen év június 30-án a Magyar Rádióban énekeltek. Azonban még mindig nem volt vége sikeres évüknek: december 30-án Bárdos Lajos vezényelte énekkarukat a ferencesek egyházzenei hangversenyén, miután a Bárdos által kiadott *Harmonia Sacra* című népének gyűjtemény szerkesztésében Agócsy szintén részt vett. Salzburgba ment 1935 nyarán, ahol Wagner: *A nürnbergi Mesterdalnokok* című operáját hallgatta meg Arturo Toscanini vezényletével. Ekkor készített Agócsyval egy interjút a Pesti Naplónak Tóth Aladár.

A Szeráfi Kóruossal 1936-ban, a Szombathelyi Liszt Ferenc Dalosversenyen elnyerte a Kormányzó-díjat, és a vegyeskari csoport győztese is lett, 1937-ben pedig együtt koncerteztek a Bárdos Lajos által vezetett Budai Szent Cecília Kóruossal. A pécsi MÁV Ébredés Dalkör jubileuma alkalmából a Pécssett megrendezett vasutas énekkarok országos találkozóján, június 26-án, a Széchenyi téri díszhangversenyen az összkart is ő dirigálta.

Fritz Jöde, kora híres német zenepedagógusa 1938. január 9. és 15. között kurzust tartott a fővárosban, amelyen ő is részt vett. Itt találkozott személyesen Kodály Zoltánnal, akinek meleg szavakkal köszönte meg szakmai segítségét. Ez az év további sikereket hozott. Az országos dalosszövetség székesfehérvári dalosversenyén a vasutasok kórusa az ezüstérmes férfikarok győztese lett, a Szeráfi Kórus pedig a rádiós közvetítésű ünnepi díszhangversenyen lépett föl. A polgárista kórusával Kodály Zoltán: *Esti dal* című művét mutatta be a városnak. Kórusa kulturális díjat nyert, őt pedig az országos szövetség művészi bizottságába választották.

Bárdos Lajos: *Szeged felől* című karfantáziáját is ő szólaltatta meg először Pécssett a Szeráfi Kóruossal 1940. február 4-én, a Győri Országos Dalosversenyen pedig kórusával az „Aranyérmes csoport” I. díját érdemelték ki. A MÁV Ébredés Dalkörrel a díszhangversenyen Kodály: *Karádi nóták* című művét énekelték a Tanár Úr és felesége, Emma asszony jelenlétében. A mindig szigorú Kodály azonban megfedte a gyors tempókért. Zenélő Ifjúság címmel, 1942. április 26-án Horváth Mihállyal és Nyolczas Ipollyal együtt indították el a később országos jelentőségűvé fejlődött mozgalmat. Kodály Zoltán figyelmességét dicséri, hogy amikor a rádió 1942. május 5-én „Pécsi Nap”-ot sugárzott, ott ült rádiókészüléke előtt, majd értékelte a Polgári Fiúiskola énekét május 15-i személyes levelében. A levél-kritika mellett saját *Énekeljünk tisztán / kétszólamú karének-gyakorlatok* című gyűjteménye előadási gyakorlata iránt is érdeklődött. Az 1943–1944. évek mozgalmasak voltak Agócsy életében. Ekkor hívták meg a magyar népzene és zeneelmélet oktatójának a pécsi M. Kir. Erzsébet Tudományegyetemre, és egy rövid ideig annak kórusát is irányította. 1945-ben áthelyezték a városi zenekonzervatóriumba szolfézstanárnak, közben azonban 5 alkalommal is póttartalékos katonai szolgálatot teljesített.

Dr. Vargha Dezső

Lajtha László 130

A *Lajtha László írásai* című kritikai összkiadás két kötetét Berlász Melinda, Széchenyi-díjas zenetörténész, az MMA rendes tagja mutatta be a Vigadó Makovecz-termében 2022. október 10-én. Berlász Melinda felolvasásának teljes szövegét a benne előforduló számos Kodály- (és Bartók) vonatkozás miatt tarjuk fontosnak itt is közölni.¹

Tisztelt Hallgatóim, Hölgyeim és Uraim, kedves kollégáim, barátaim, a közelmúltban új nézőpontokkal gyarapodó Lajtha-kutatás és -irodalom egy új távlatot jelentő forráskiadvánnyal gyarapodott: Lajtha László írásműveinek kritikai összkiadásával. A kétkötetes írásgyűjtemény – jelenlegi ismereteink alapján – Lajtha összes nyilvánosságának szóló írásművét és előadását tartalmazza.

A kiadás előzményeként említhető az általam 1992-ben, a Lajtha-centenárium alkalmára közzétett válogatott írásgyűjtemény, amely *Összegyűjtött írások* címen Lajtha 55 művét tartalmazta. Az összkiadást előkészítő, több évtizedet igénylő forráskutatások a közelmúltban zárultak le, és a hiánypótló terv a jelenlegi évforduló alkalmára megvalósult. A kétkötetes gyűjtemény első alkalommal nyújt lehetőséget arra, hogy Lajthát *saját megnyilatkozásainak* ismeretében, írásműveinek teljességében, kritikai jegyzetek útmutatásával tanulmányozza az olvasó.

Írásainak népzene tudományi értéke és jelentősége van: elsődlegesen Lajtha kutatói életművének vonatkozásában, de a magyar és a nemzetközi tudománytörténeti kapcsolatok oldaláról is. A Lajtha-írások gyűjteményének elsődleges rendeltetése arra irányul, hogy a töredékes ismeretekre szorítókozó, általánosságok szintjén megrekedt Lajtha-jelenséget a szerzői források tudományos értékelése alapján újra értelmezze. Más oldalról pedig, a Bartók és Kodály-életmű vonatkozásában, a gyűjtemény ugyancsak fontos támpontként szolgál Lajthának a közös kutatás

1 A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti tagozata a jelzett napon könyvbe-mutatót és kerekasztal-beszélgetést rendezett Lajtha László születésének 130. évfordulója és Berlász Melinda 80. születésnapja alkalmából. A rendezvény teljes programját Berlász Melinda tervezte és szerkesztette, az előadás moderátora Solymosi-Tari Emőke, a Művészetelméleti Tagozat vezetője volt.

érdekeit előmozdító, Bartók és Kodály kutatói eredményeit alátámasztó tevékenységének ismerete. E kétoldalú, egymástól elválaszthatatlan nézőpont megteremtéséhez hiteles forrásanyagot nyújt a Lajtha-íráások kritikai összkiadása.

A 20. század első évtizedeiben, a népzene kutatás hőskorában, Lajtha, aki 10 évvel volt fiatalabb Bartóknál és Kodálynál, – mesterei példáját követve – már 1911-ben, 19 évesen bekapcsolódott a népdalgyűjtő mozgalomba. Lajtha volt az első kutató, aki intézményes keretben, a Nemzeti illetve a későbbi Néprajzi Múzeum keretében őrzött népzenei gyűjtemény felelős munkakörében gyűjtéseivel, cikkeivel, előadásaival és tudományszervező tevékenységével az országos népdalgyűjtő program megalapozásán fáradozott. Írásainak teljeskörű ismeretében jól körvonalazódnak a közösséget képviselő és személyes, egyéni kutatói kezdeményezései. Lajtha témaválasztásaiban és döntéseiben egy szuverén kutató-egyéniség nézeti érvényesültek, amelyek számos vonatkozásban kiegészítették Bartók és Kodály népzenei munkásságát. Ezek közül itt most csak néhány eredményét említem meg: elsőként a hangszeres népzene- és néptánckutatás terén végzett alapkutatásait, másodsorban azt a pedagógiai jellegű tevékenységet, amely a fiatal népzene kutatók zenei szakképzésére irányult a népzenei dallamlejegyzések ismeretátadása során, és nem utolsósorban Lajtha nemzetközi tudományszervezői szerepét a korabeli európai népzene kutatás szervezeteiben: előbb Párizsban, utóbb Londonban.

A következőben az írásgyűjtemény *tartalmi felépítését és tematikus arányait* ismertetem. A kétkötetes kiadvány legjelentősebb és egyben legerjedelmesebb tematikus egységét a népzene- és néptánctudomány körébe tartozó tanulmányok, cikkek alkotják. A népzene és néptánckutatás, egymástól elválaszthatatlan tartalmi egységébe számszerűen 57 Lajtha-írásmű tartozik, és ha ide soroljuk az új nézőpontot képviselő hangszertörténeti írásait is, a három témakör együttesen 63 művet, azaz a teljes kiadvány 3/4-részét, 600 oldalnyi terjedelmű publikációt jelent. Ez az arány a Lajtha-életmű négy évtizedes tudományos munkásságának kezdő és záró közleményeiről is tájékoztatást nyújt: Bartók-első népzenei köteteiről beszámoló recenziójáról, amelyet 1925-ben közölt az *Ethnographia* folyóiratban, és az 1963 februárjában, a halála előtt 2 nappal vele folytatott, szombathelyi interjúig a vas megyei folyóiratokban.

Az íráások, második, számbelileg és terjedelmileg kisebb csoportja, a műveknek mintegy ¼ arányában, 38 alkalmi jellegű, zenepublicisztikai cikket tartalmaz. A zeneélet különféle kérdéseiről, zeneszerzőkről, kon-

certekről szóló beszámolók és kritikák színes összképében Lajtha egyéni ízlésének, kritikai megállapításainak, a hazai és külföldi zeneéletről szóló beszámolóknak a változatossága kerül előtérbe.

A kötet utolsó fejezete a személyes jellegű írásokat közli. Itt ismerhetők meg a Lajthával készült interjúk, amelyeknek száma meglepően csekély: a zenei és tudományos életben közismert személyiséggel a korabeli sajtóban mindössze 5 interjú közléséről van tudomásunk, és ezek között csupán két írásmű szerepel, amelyekben Lajtha saját kompozícióról nyilatkozott: az egyikben, 1948-ban, mint filmzenében járatos komponista a műfaj időszerű kérdéseiről szolt, tekintve, hogy akkoriban komponált filmzenét T. S. Eliot „Murder in the Cathedral” című művéhez. A második zeneszerzői közlemény egy 1956 után készült nyilatkozat volt, amelyben VII. szimfóniájának párizsi bemutatójával kapcsolatos politikai jellegű támadásokra adott választ. A további írásművek családi-zenei rendezvényekhez kapcsolódó előadásokhoz, eseményekhez fűződtek.

A fenti áttekintéshez néhány, összefoglaló jellegű megállapítás tartozik. A kötetben közzétett 104 írásmű mindegyike Lajtha saját alkotása, közöttük csupán négy kétszerzős publikáció található, amelyeknek társszerzői Lajtha Néprajzi Múzeum-beli munkatársai és népzenekutató tanítványai voltak: a tanítványok közül Veress Sándorral és Dincsér Oszkárrel dolgozott közös művön, *A Magyarság Néprajza* IV. kötetének Tánc-fejezetében Gönyey Sándor néptánc-fotográfus-kutatóval működött együtt, és egy korábbi cikkében Varjú Elemér művelődéstörténész volt szerzőtársa. Gyűjteményünkben minden írásművet magyar nyelven adtunk közre az eredeti források alapján. A művek szerves részét képező kottapéldák nagy részét digitális kottagrafikai eljárással állítottuk elő, Meszéna Beáta kiváló munkájának eredményeként.

Ismertetésemet a két kötet tartalomjegyzékének bemutatásával zárom, ezt követően két kiválasztott Lajtha-mű felolvasása következik.

(Vetítés: az I. kötet Tartalomjegyzéke)

Az első kötet, mint látható, összesen 50 publikációt tartalmaz, két fejezetben. Az első fejezet Lajtha két önéletrajzi írását közli, a másodikban Lajtha a népzenei tárgyú írásait csoportosítottuk: a megjelent és a kéziratban maradt művek szempontjából.

Lajtha népzenei tárgyú írásműveinek rendeltetése és szerepe a II. világháborút megelőző három évtizedes időszakban, és az 1948/49-es politikai fordulat utáni években lényeges különbséget mutat. Az első időszakban,

amikor Lajtha Néprajzi Múzeum népzenei osztálya felelős munkatársa volt számos ismeretterjesztő és szaktudományos írást közölt a népzene-gyűjtés történeti jelentőségéről, és felelősségteljes cikkekben sürgette a korszerű népzenei hangfelvételek alkalmazásának ügyét. Ebben a periódusban, a '30-as években kapcsolódott be a párizsi nemzetközi népzenei szervezet tevékenységébe, amelynek keretében jelentős nemzetközi kiadványok szerzője és közreadója volt (1934, 1939). Saját népzenei gyűjtéseinek közlését ekkoriban másodlagos feladatnak tekintette, viszonylag kevés, de figyelemre méltó dallamközli cikket jelentetett meg az *Ethnographia* c. folyóirat hasábjain.

Miután múzeumi állásából a fordulat évében, 1949-ben elbocsátották, kutatómunkáját a következő 13 éves időszakban új szempontok alapján folytatta: előtérbe helyezte nagy jelentőségű, 1940–1943-ig folytatott erdélyi gyűjtéseinek közreadását a *Népzenei monográfiák* című, a Zene-műkiadónál megjelent dallamgyűjtemény-sorozatban, és gyűjtőútjait nyugatmagyarországi megyékre – Sopron- és Vas megyékre – összpontosította: két választott munkatársának Erdélyi Zsuzsannának és Tóth Margitnak társaságában. Közreműködésükkel valósult meg a *Sopron megyei virrasztóénekek* dallamgyűjteménye és a szombathelyi cigány-együttesek repertoárvizsgálata a *Dunántúli táncok és dallamok* című kiadvány I. kötetében. A rendkívüli energiát igénylő közreadói és nyugat-dunántúli gyűjtőútjai mellett újabb tudományos kérdésekkel foglalkozó publikációk közlésére igen kevés ideje maradt. A jelen kiadvány Tartalomjegyzéke is arról tanúskodik, hogy a *Népzenei monográfiák* sorozatban közölt öt dallamgyűjtemény bevezető tanulmányain kívül ezekben az években csupán egy-két szakmai tanulmánya jelent meg – ezek közül a Kodály 70. születésnapjára készült kötetben az „Egy hamis zenekar” című tanulmánya és ennek francia változata érdemel említést, és a későbbiekben a *Journal of the International Folk Music Council*ban közzétett néhány idegennyelvű könyvismertetése.

(Vetítés: a II. kötet Tartalomjegyzéke)

A II. kötet III. fejezete Lajtha tánc kutatással foglalkozó publikációit tartalmazza, amelyek elválaszthatatlanul összekapcsolódtak hangszeres és vokális gyűjtéseivel. Félrevezető lenne, ha az itt feltüntetett 7 közlemény alapján másodlagosnak tekintenénk Lajtha tánc-kutatói tevékenységét. Éppen ellenkezőleg: pályájának első korszakában a néptánc-kutatás történetét és tánc-típusait ismertető nagyszabású tanulmánya, amely

a korszakos jelentőségű *Magyarság Néprajza* sorozat IV. kötetében jelent meg, egyéni kutatási eredményeinek legteljesebb, legátfogóbb tudományos publikációja volt, amelynek jelentőségét osztatlan szakmai elismerés és egy közelmúltban megjelent, újabb kiadás is alátámasztja.

A IV. fejezet Lajtha néhány éves múzeumi megbízásának, a hangszertörténeti gyűjtemény körében végzett munkásságának eredményeiről tájékoztat. A múlt század '20-as éveiben megfogalmazott tervei egyrészt a historikus előadói gyakorlat kérdésében, másrészt a magyar zenei ikonográfiai kutatások terén fontos kezdeményezéseket és javaslatokat tartalmaztak.

Az V. fejezet Lajtha zenepublicisztikai írásainak, cikkeinek, kritikáinak gyűjteménye. A zeneéletről, zeneszerzőkről, zenetörténeti, művészeti kérdésekről szólót írások arról is tájékoztatnak, hogy Lajtha a két világháború közötti években milyen irodalmi csoportokhoz, fórumokhoz tartozott: a '30-as években főként a *Protestáns Szemlé*nek dolgozott, az akkori szerkesztővel, Áprily Lajossal való művészi kapcsolata következtében, a '40-es években fontos tanulmányokat közölt az Illyés-szerkesztette: *Magyar Csillag* felkérésére. Egykori tanítványa, Sárosi Bálint szerint Lajtha „műveltségére, eleganciájára, szellemességére, zeneszerzői modernségére és eredetiségére leginkább ezekből az írásaiból lehet következtetni.”²

A zenepublicisztikai cikkeket tartalmazó fejezetben sajátos szerepet töltenek be azok a Lajtha által írt művészi portrék – például a *Vaughan Williamsről*, *Debussyről* közölt írások –, amelyekben kivételes azonosulási készséggel – szándéka ellenére – saját zeneszerzői önarcképét rajzolta meg. Ezek egyike volt az a kivételes alkalomra írt megnyitó beszéde is, amely a kortárs festőművész, Medveczky Jenő kiállításán hangzott el, s amely hamarosan körünkben is elhangzik.

A Lajtha-írások ismertetését két kiválasztott mű felolvasásával egészítettem ki. Első választásom a kötet nyitó fejezetből a *Pályakép* ismertetésére esett, mert úgy tapasztaltam, hogy Lajtha művészi és tudósi eseménytörténete még napjainkban sem tekinthető közismertnek. A *Pályakép* nem önálló írásműnek készült. 1962 tavaszán, amikor 14 év megszakitás után Lajtha ismét Nyugat-Európába utazhatott, körútjának első állomásán, az Oslói Egyetemen olvasta fel Bartókról, Kodályról és önmagáról szóló angol nyelvű előadását, amelynek záró része a *Pályakép* volt. A magyar nyelvre

2 Idézet Sárosi Bálint lektori véleményéből, amelyben az 1992-ben, az Akadémiai kiadónál megjelent *Lajtha László összegyűjtött írásai* című kötetet értékelte. Kézirat.

fordított szövegváltozatot a későbbiekben Lajtha özvegye önálló életrajz jellegű közleményként sokszorosította.³

A második kiválasztott írásművet, mint Lajtha egyetlen kiállításmegnyitó beszédének ismertetését itt, a Művészeti Akadémia hallgatóságának körében figyelemre érdemes lehetőségnek tekintem, olyan ritkaságszámba menő 20. századi megnyilatkozásnak, amelyben egy zeneszerző arról tesz vallomást, hogy a festészet számára elsődleges inspirációs forrást jelent. Medveczky Jenő festőművész kiállításának bevezető szövege Lajthát egy kivételes művészi azonosulás átélésére ösztönözte. Medveczkyvel való közösségvállalását oly módon is kifejezésre juttatta, hogy írását többesszám első személyben fogalmazta meg. Semmi kétség nincs abban, hogy Lajtha saját művészi ars poétikáját, önarcképét alkotja meg ebben a szövegben. Az 1962 őszen kelt megnyitó beszédben élete utolsó művészi portréját hagyta az utókorra.⁴

(Az írásmű felolvasásával egyidejűleg Medveczky Jenő 12 festménye is meg jelenik a vetítőn, amely Sturcz János művészettörténész segítségével készült.)

Kötetbemutatónk záró eseményeként a Lajtha-írások szerzője zeneszerzőként is megszólal. A most elhangzó három népdalfeldolgozás keletkezéstörténeti háttéréről, utóéletéről érdemes néhány vonatkozó ismertetet közölni.

A Lajtha gyűjtötte eredeti népdalokon alapuló zongora-kíséretes feldolgozások egy közös hanglemezakciónak, a Kultuszminisztérium által kezdeményezett lemezsorozatnak felkérésére készültek. Az 1929-ben 40 hanglemezt betöltő magyar népdalfeldolgozások, amelyek között Bartók, Kodály és Lajtha számos zongorakísérettel ellátott népdalfeldolgozása szerepelt, komoly előrelépést jelentett a korabeli népdalgűjtő mozgalom hagyományörző jelentőségének társadalmi befogadásában. A mozgalom értékeiről Lajtha *A kultuszminisztérium gramofonakciója* című (kötetünk 8. számaként közölt 66–71. l.) írásában elismeréssel nyilatkozott. A Bartók zongorakíséretét és a korabeli kiváló előadóművészek énekét, játékát megörökítő *His Masters Voice* néven ismert hanglemezsorozat a következő évtizedekben szinte feledésbe merült. Újra-

3 (A *Pályakép* című előadás-részlet a *Lajtha László írásai* című kötet 2. közleményeként, a 33–34. oldalon olvasható.)

4 A *Megnyitó beszéd Medveczky Jenő kiállításán* című írásmű a Lajtha László írásai II. kötetének 678–680. oldalán olvasható.

élesztésében jelentős szerepet játszott a Lajtha- népdalfeldolgozásoknak egy 2002-ben megjelent új, bővített közreadása, amely Hollós Máté szerkesztésében, az Akkord kiadónál jelent meg és számos kéziratban maradt, addig ismeretlen Lajtha-népdalfeldolgozást tartalmazott. Az értékes művek életre keltésében úttörő szerepe volt annak a jelentős CD kiadványnak is, amelynek előadóművészei Meláth Andrea énekművész és Virág Emese zongoraművész voltak, akik most élő előadásban szólaltatják meg a Lajtha-sorozat három darabját. Az eredeti népdalok Lajtha erdélyi, gyűjtésein alapuló kompozíciók, cím szerint: *Mikor Csíkből elindultam, Imhol kerekedik, Basa Pista balladája*.¹

A mi Kodályunk 2. Petrovics Eszter filmjéről

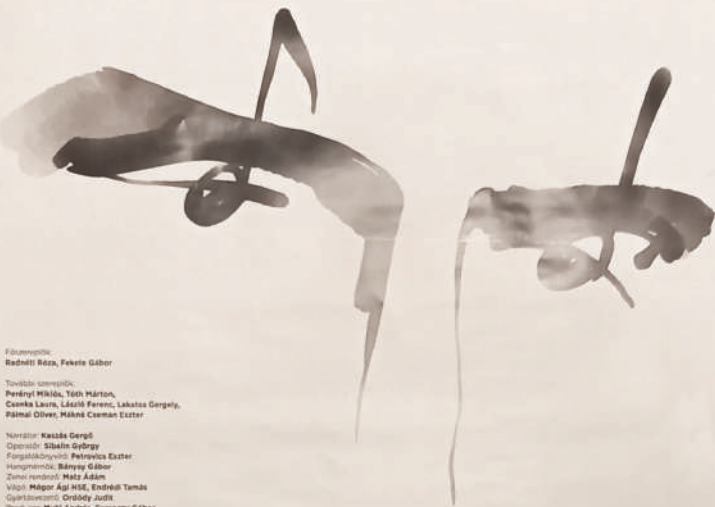
•••

2022. november 27-én este került sor Petrovics Eszter dokumentumfilm-trilógiája második részének bemutatójára az Uránia Nemzeti Filmszínházban.

A film Kodály életútjának rövid, de talán emberileg legnehezebb időszakát tárja a nézők elé: az első világháború utáni éveket, a Tanácsköztársaság alatt felvállalt – jobbító szándékú – munkásságát, az azt követő számonkérést és az 55. zsoltár keletkezését, mely meghozta a zeneszerző számára a „feloldást”, a sikert és a nemzetközi elismerést.

A film két fiatal (*Radnóti Róza, Fekete Gábor*) szemszögéből mutatja be az eseményeket, akiket egy középiskolai énekóra (*Tóth Márton* vezetésével) indít el, hogy nyomába eredjenek a *Psalmus Hungaricus* keletkezésének. Kirándulást tesznek a Tündér-sziklánál, melynek közvetlen közelében volt Kodály és Emma asszony első közös otthona, felkeresik az Áldás utcai egykori lakóházat is. Közben az 1910-es évtizedben keletkezett Kodály műveket elemezznek, látogatást tesznek Perényi Miklós gordonkaművésznél, aki saját gyermekkori emlékeit eleveníti fel a cselló szólószonátával kapcsolatban, valamint találkozá-

1 (A Kerekasztal beszélgetés résztvevői: Berlász Melinda, Tari Lujza, Biró Viola, Sebő Ferenc, Pávai István és Solymosi-Tari Emőke voltak. Az élő előadásban elhangzott művek a HCD-31933 sz. Hungaroton felvételen (Bartók – Kodály Lajtha: Hungarian Folksongs) megtalálhatók.)

Főszereplők:
Bodófi Róza, Fekete Gábor

További szereplők:
Pordnyál Miklós, Tóth Márton,
Csontos László, László Ferenc, Lakatos Gergely,
Fábián Ötven, Hóházi Csaba Ester

Operatőr: Kaszás Gergő
Csapósnál: Sibaán György
Forgatókönyvíró: Petrovics Eszter
Hangmérnök: Bárány Gábor
Zenei rendező: Matz Ádám
Világi: Májor Ági HSE, Endrédi Tamás
Gyártásvezető: Orsolya Judit
Producer: Muhl András, Ferenczy Gábor
Rendező: Petrovics Eszter

Köszönjük:
Szent István Filmmanóknak
Kodály Zoltán Magyar Kínaköltő
Nemzeti Énekkar
Tímár Zoltán: Kerekesházi István
Kertész: Bajna Martin

Ami Kodályunk 2.

PETROVICS ESZTER FILMJE

Balmus hungaricus

Tizenkét éven
alulak számára
nem ajánlott

12

sát a zeneszerzővel. Járnak a Magyar Nemzeti Levéltárban, kézbe vehetik Hubay Jenő kézzel írt levelét, melyben azt bizonyítja, hogy Kodály Zoltán alkalmatlan a Zeneakadémia tanári posztjára. A történet csúcspontja maga a fegyelmi tárgyalás. A fiatalok eljutnak az eredeti helyszínre is, majd középiskolások dramatizált módon eljátsszák a történeteket.

Ezek után a történelmi és élettörténeti események után kapja meg Kodály a felkérést, hogy Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 50. évfordulójára új művet komponáljon. Egyetemista kora óta ismerte Kecskeméti Vég Mihály zsoltárfordítását: *Könyörgés hamis atyafiak ellen. Vigasztalódás Istenben*. A zsoltáros 400 évvel korábbi érzéseit szinte magán is érezve választotta műve alapjául a szöveget. A filmben végigkísérhetjük a mű megformálásának, pillanatait és ízelítőt kapunk a kimunkált előadásból is (közreműködtek: *Rajna Martin* karmester irányításával a *Szent István Filharmonikusok*, a *Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola* énekesei, a *Nemzeti Énekkar*, a tenor szólista *Kovácsházi István*).

Kodály a Psalmus első előadásainak idején érzett rá a gyermekkori hangzás különlegességére, a gyermeki lélek nyitottságára. Ettől kezdve játszik meghatározó szerepet alkotóművészetében az ifjúság számára komponált kórusmuzsika. A film során a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola énekkarainak (*Jubilate* és *Exsultate* kórusok) tolmácsolásában hallhattunk ebből is részleteket.

Jó lenne, ha minél több jelenlegi középiskolás találkozna rendhagyó énekóra keretében ezzel a filmalkotással!

Blazsek Andrea

•••

Életének 96. évében március 17.-én elhunyt

Párkai István

kóruskarnagy, a Zeneakadémia Karmester
és Karvezető Tanszékének egykori tanszékvezetője.

Következő számunkban emlékezünk meg róla.

Nyugodjék békében !

Emlékezés Kodály Zoltán sírjánál

•••

A márciusi első napjainak visszatérő programja névadónk halálának napján, március 6-án a megemlékezés és koszorúzás a Farkasréti Temető Akadémiai parcellájának ikonikus helyén. A Pátzay Pál által megfogalmazott, messzeségbe merengő kimagasló szoboralak meghatározza a körönd pontját, mintegy kiemeli azt a többi nyugalóhely közül. (Szomorú, hogy a mögé épített urnatemető révén most már elvesz ennek hatása.) A természet ilyenkor még alig ébredszik, jellemző a metsző szél, a fénytelenység, mely a lélek szomorúságának jelképe is lehetne. A megemlékezést Illyés Gyula: *Bevezetés egy Kodály-hangversenyhez* című verse indította Szarvas József Kossuth-díjas színművész előadásában. Ezt követte a Magyar Kodály Társaság elnökének, Vas Bencének megemlékező beszéde.

Vas Bence, a Magyar Kodály Társaság elnökének megemlékező szavai

Tisztelt emlékezők! Megrendüléssel állok itt Kodály Zoltán sírjánál, hiszen számosan vannak még, akik személyesen ismerték őt, avatottabb képviselői a ránk hagyott küldetésnek, és én csak a sors sajátos alakulásának köszönhetően lettem a Magyar Kodály Társaság elnöke.

Kérem engedjék meg, hogy a nagy elődök méltatlan utódaként, de ebből a tisztségből kifolyólag csupán egyetlen gondolatot osszak meg önökkel!

Régen volt már 1967 és még sokkal régebben 1882. Felsorolhatatlanul sok minden történt azóta körülöttünk és mi is mindannyian sokat változtunk. A hidegháború, a vietnámi háború (1965–73), Az irak-iráni háború (1980–1988), a 90-es években a Szovjetunió felbomlása, és az azt követő harminc év megannyi változása, a különböző gazdasági válságok, az utolsó tíz év relatív javulása, az EU problémái, a fogyasztói társadalom térnyerése, a nemzetállamok és a globalizmus vitája, a korábbi értékeink elvesztése, az internet adta előnyök és hátrányok megjelenése – megannyi változás 1967 óta.

Tegyük fel, egyáltalán feltehetjük-e azt a kérdést, hogy mit szólna mindehhez Kodály Zoltán? Hiszen küldetésünk van! Hiszen azt az utat próbáljuk követni, amelyen Ő járt! Ha itt sétálna közöttünk, valóban nem ismerné ki magát a mostani világban? Valóban változott az ember lényé, mások vezérelnék, más elemi indulatok irányítanák mint 50-60 éve? Az ő életében az ideológiák háborúja, a pénz, a hatalom, a büszke-

ség, a féltékenység, hiúság nem lett volna tetten érhető az emberekben? Két világháborút átélve megdöbbenne az orosz-ukrán háborún? (A különleges katonai műveleteken?) És másmilyenek lennének gyermekeink testi és szellemi adottságai?

Azt hiszem, azt kell mondanunk, hogy nem. A díszletek részben változtak, részben még azok sem. Mi is hasonló gyengeségekkel és erényekkel létezünk, gyermekeink zsigeri adottságai, ösztönei sem változtak. Elfogadásra vágyunk, szeretetre, hogy valahol otthon legyünk a világban, de egyben önzőek, irigyek, féltékenyek, kapzsiak, szűkkeblűek vagyunk.

Talán egy dolog változott. Társadalmi szinten és embertársaink többségében is elveszett, vagy elveszőben van a *jobbra* való törekvés vágya! A bennünk rejlő lehetőségek kiépítése, kiaknázása, az emberi gyengeségeink legyőzése. Önmagunkban és a környezetünkben lévő gonoszság megzabolázása.

Ennek oka leginkább a jó és rossz fogalmának relativizálódása. Egyre nehezebb meghatározni mi jó és mi rossz, mit szabad és mit nem szabadna tennie az embernek. Ahogy ma már nem szégyen valamit nem tudni. A „műveletlenség luxusa”, a „legjobb is épp hogy jó” gondolatok egyre inkább elvesztik mozgató, motiváló erejüket.

És kérdezzük meg magunktól: Mit tenne most Kodály Zoltán?

Valószínűleg *ugyanazt*. Végtelen kitartással az ember és a magyarság jobbra tételére, törekedne a zenén keresztül.

A zene szerepe a személyiségfejlesztésben, a közösségépítésben, a lelki immunitás kialakításában és megerősítésében felbecsülhetetlen és pótolhatatlan.

„Zene nélkül nincs teljes élet”!

Kedves hallgatóság, erre a munkára hívok és bátorítok továbbra is mindenkit. A díszletek ugyan nagyon megváltoztak gyermekeink körül, (amik nem, azokat ők még nem látják), ezért nekünk is új módszerekkel, új díszletekkel kell segítenünk nekik, de a lényeg: a tartalom, az üzenet ugyanaz!

E munka azonban nem csak a fiataljainknak szól, hanem még a tapasztaltabb harcostársainknak is! Kodály a Zeneakadé-

miáról való nyugdíjba vonulásakor lett az MTA elnöke és utána is hosszú ideig aktívan tevékenykedett az ügy szolgálatában. Előrehaladott kora ellenére halála előtt két évvel még Amerikába utazott, 1966-ban Kanadába, majd ismét az Egyesült Államokba előadói körútra.

Mindenkit bátorítok tehát, hogy rázza meg magát, és rázzuk fel gyermekeinket ebből a buta álomból és tegyük jobbá hazánkat és a világot Kodály Zoltán nyomdokaiban haladván!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

prof. dr. Vas Bence
a Magyar Kodály Társaság elnöke

A két fiatal énekes: Barabás Sára és Rihmer Patrik

Ez a koratavas délutáni esemény sem múlhatott el zene nélkül. A Marcibányi téri Kodály-iskola két végzős hallgatója működött közre: Barabás Sára és Rihmer Patrik (Uhereczky Eszter növendékei). Két ének hangzott el: egy régies szövegű Mária-búcsúsének Hertelendyfalváról „Bánkódva kezdem el búcsúzó versemet” kezdettel és a leginkább Moldvából ismert „A fényes nap immár elnyugodott” kezdetű esti ima klaszszikusan szép régi dallama és szövege.

Pillanatképek a 2023-as koszorúzás résztvevőiről

A hideg miatt rövidebbre szabott programot Keresztury Dezső: *Levéltöredék* című verse zárta ugyancsak Szarvas József előadásában. Ezt az ünnepélyes koszorúzás követte a megjelent intézmények, társadalmi szervek és a Magyar Kodály Társaság képviselői részéről.

KERESZTURY DEZSŐ / LEVÉLTÖREDÉK

KODÁLY HALÁLAKOR

... mint töltöm időmet? A szeleket nézem,
bogy horáják a havat a té jegén s ballom
rikoltozni a gyors sűrűlyokat. Tegnap
az iskolában gyermekkarok énekelték. ...

„Ki s ki népei vagytok?” – Ezt kérdezte ő is,
mikor érett ésszel látta Budapestet,
mely nőtt a felbolydult ország szíve helyén,
mint partot szakító ár. Zavar felett csak
neki s akik vele kérdezték azoknak: a város
zagyva babarék volt, idegen multak bordaléka
s új özőn. Gázolva indult átnek anyyi fákhya-
lélek – az Eötvös Collegium ölyvei s a Nyugat
tölymai, akiké kézt ottbón volt – bogy újra-
teremték a süllyedt hazát s létre hűyják,
amit adhatz még tán az emberiségnek
s magadnak is erős, sáraranyat, jövőt,
„haja magyar népe!”

„Hun vették sáraranyat kóán magyar népe?” –
bányan kérdezték ezt ginyos vámosok, világ-
polgárok, de bányan bazarai hatalmasok is,
kikének az volt az igazí, ami leballta nagyuri
bintókról hozgákeverült a csárdás-dalidós gajáborz;
bogy extra Hungarim non est vita. A hű keresők
meglétek mégis a kincset, a mélybe süllyedt
multak sáraranyát, a bajdan erős magyar

Túl sokáig élünk! Jaj, bogy el kell temetnünk
mestereinket, barátainkat. Ki lép nyomunkba?
Boldogabb volt ő, ki visszatekintve is előre nézett;
akkor született, amikor meghalt Arany;
éneklő seregek ajkán újul az ő szava is,
s él, míg nemzet él e hazán.

üzenett: költészet, dal, dísz, ősi szokás
nyugalomában a fényt: örök forrásokét; –
de a mélyiség jullasztó nyomorát is: a nagy sokaság
igazát; s felelték a templomban kereskedőknek:
„Által megyünk a hídon!”

Ezt ismételte ő is hanokul, makacsnan,
s bár elbultak legiobb társai, kifordult
sarkából a világ, ment: vitta-nevelte egyre nagyobb
bíró csapatát – át a hídon, sötéttség, vakság
bídjain át szabadabb ligetekbe, mezőkre, bogy zengjen
a dal, test, lélek tápláléka: Lélek s szabad nép
tesz csuda dolgokat! Vítte a dallamot messze
földrészekén át, s bazaratért mindig, bogy szíjkar kezével
újra meg újra gátat emeljen palántái köré,
bogy ércetlen hangján újra meg újra kimondja,
ami torkára forrt a nagybarang-szavaknak.

Egy szó visszhangzott át a hazán s túl
a káosz batárokon. Riadatan felfigyelt
a világ; téli egékből balál híre dördült:
mindenki tudta, nagy szív dermedt némaságba.
Óh a roppant lélek, ki magába fogadta minden
nép java ifjuságát s úgy hajolt vissza az itthoni
új nemzülékek szívére, abogy a nemzet örlelke egykor
az újjászületni készülőkere – elzengbet-e ő is?

Köszönet a közreműködőknek és a megjelenteknek!

B. Horváth Andrea

Fotó: Breinich Miklós és Rácz Beatrix

Kertész Lajos (1925–2023) zongoraművész halálára – Hozzászólás

*Kertész Lajos fiatalon
(Forrás: Magyar Nemzet)*

a szülői, testvéri háttér, amely jellemezte az ő gyulai gyermekkorát is. Zenei tehetségét korán fölismerték, emellett – vallási meggyőződéséhez híven – a debreceni református teológiai akadémián 1948-ban szerzett református lelkészi oklevelet. Közben a Debreceni Zenedében zongora-tanulmányokat folytatott, mégpedig oly sikeresen, hogy kétszer is elnyerte az országos ifjúsági zongoraverseny első díját. 1949-től a fővárosi Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója volt zongora szakon, ahol olyan tanárok tanították, mint Kodály Zoltán, Banda Ede, Bartha Dénes, Járdányi Pál, Szabolcsi Bence vagy Vásáry Tamás! Zongora főtárgyának tanára pedig Antal István volt.

Itteni diplomája megszerzését követően – koncertező zongoraművészi pályája mellett –, 1954-ben a budapesti Bartók Béla Konzervatórium (majd Szakközépiskola) tanára lett, ahol 1987-től tanszékvezető tanárként tevékenykedett. Közben 1972-ben Japánban, 1983-ban Ausztriában, 1982-től 1991-ig pedig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetanárképző Intézetében is tanított. Külföldi tanítási- és koncert-útjain a magyar zenei élet népszerűsítését szintén mindig feladatának tekintette. Számtalan híres tanítványt szerzett, közkedvelt zenepedagógus

Bár nem volt közvetlen pécsi kötődése, mégis írni kell róla életpályáját megismervén, már csak azért is, mert ő Kertész Attila karnagy és Kertész Andor (1929–1974) matematikus bátyja.

Testvéreihez hasonlóan természetesen ő is Gyulán született, 1925. november 2-án, református kántortanítói családban. Egész életét – akárcsak testvéreit – keresztényen hite mellett meghatározta az

Kertész Lajos Bartók-kottát olvas (Forrás: Kodály Filharmónia Debrecen)

volt. Zenetanári pályáját hivatalosan 1995-ös nyugdíjba vonulásával fejezte be, de ebbéli hivatását továbbra is gyakorolta.

Teológusi feladatai mellett – meggyőződésének bizonyságául – 1956-ban helyi forradalmi bizottsági tagként a forradalom ügye mellett tett hitet. Szívügyének tekintette a zene népszerűsítését szerteágazó ismeretterjesztő-népművelő tevékenységével itthon is. Cikkei sokasága mellett zenei ismeretterjesztő előadásokkal egybekötött hangversenyeket is tartott szép számmal. Tanulmányai Magyarhon mellett Ausztriában, Japánban, Németországban, Svájcban is megjelentek. Alapító tagja volt a Magyar Kodály Társaságnak, amely később tiszteletbeli tagjának választotta. A Magyar Művészeti Akadémiának pedig a rendszerváltás után lett tagja.

Az 1989–1990-es éveket követően hanglemezei, CD-i jelentek meg. Különösen jelentősek voltak a Liszt-, Bartók- és Kodály műveiből összeállított lemezei, a Mikrokozmosz- és a Gyermekeknek-ciklusok teljes CD-felvételei. Kocsis Zoltán is elismerően méltatta ezeket a felvételeket.

Az 1990-es évek végétől a 2000-es évek végéig kiegészítő református lelkipásztorként szolgálta a gyülekezetet Zalaegerszegen. 2021-ben látott napvilágot *Légy jó mindhalálig* címmel prédikációiból, írásaiból, alkalmi beszédeiből, megemlékezéseiből álló válogatás-kötete. Az olvasónak a címből első pillantásra Móricz Zsigmond híres regénye jut eszébe, de van ennek egy másik, vallástörténeti szempontból jellemzőbb utalása. Az Újszövetség, Jelenések Könyve 2. fejezete 8. versszakában szerepel ez

az idézet, és Kertész Lajos vallási elkötelezettségét, életútját ismerve, a címadás forrásaként ez szerepelhetett.

Kiváló munkáját 1982-től kezdődően számos díjjal, kitüntetéssel jutalmazták. A Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztjét, a Németh László-, a Trefort Ágoston-, a Művészeti Életpálya Elismerése- és a Szenci Molnár Albert-díjat nyerte el.

Tántoríthatatlan Istenhitével, vallási meggyőződésével nemcsak példát mutatott, hanem számtalan társának, tanítványának lelki vezetőjévé is vált. Szentendrén hunyt el 2023. január 28.-án. A halála előtti napon még Bach-műveket játszott...

Kertész Lajos portréja (Forrás: Magyar Művészeti Akadémia)

2023. február

Dr. Vargha Dezső

Búcsú Kertész Lajostól

•••

*„Justorum animae in manu Dei sunt”
(„Az igazak lelke Istennél van”)*

Távolról is mély főhajtással búcsúzom a Magyar Kodály Társaság alapító és tiszteletbeli tagjától, aki életprogrammá váltotta a *Jelenések könyve* 2,10 versét: *„Légy hű mindhalálig”*.

A Tiszántúli Református Egyházkerület ezzel a címmel jelentette meg 2021-ben Kertész Lajos zongoraművész, tanár, református teológus írásait, bő 300 oldalon. Ugyancsak az Egyházkerület adta át Kertész Lajosnak az utolsó kitüntetést, a Szenci Molnár Albert-díjat 2022-ben. Bízvást kiegészíthetjük a fent idézett verset: *„...és néked adom az életnek koronáját.”*

2016 tavaszán volt alkalmam megcsodálni zenei formában a jéghegy csúcsát – Kertész Lajos zongorázott a Kodály Körönd kis előadótermében. Sokkal több volt az, mint zongorázás, megidézte Kodály Zoltánt olyan tűzzel, energiával és alázattal, hogy máig a legnagyobb, legtisztább koncert-élményeim között tartom számon. 91 évesen, az életkort tekintve jóval túl az előadói karrier zenitjén, játékból felsejlett a jéghegy nem

látható kilenc tizede, a hitből, tudásból, szolgálatból és szeretetből táplálkozó hátország gazdagsága.

Áttételesen, hajdani sikeres tanítványai zongorajátéka, pedagógiai, előadóművészi tevékenysége szűrőjén keresztül mérhettük le Szokolay Sándor állítását Kertész Lajos interpretálásáról: „*meggyőződésem, hogy ... retorikus kiműveltsége teszi zongorázását igazán beszédessé.*”

A bűbájos *Zongorás Nagyapa* 1997-es kazettája mellett a Hungaroton Classic és a Naxos kiadó 1995-1999-2012-2014-ben készített felvettelt Kertész Lajos zongorázásáról, Kodály Zoltán, Bartók Béla és Liszt Ferenc műveivel. A lemezek kritikáiból Bónis Ferencet idézem: „...*A műsorra tűzött ... darabokban ugyanazt keresi, amit a zeneszerző, a Mindenség titkát, a sors ígérését, a megváltás hitét.*”

2019-ben a Magyar Kodály Társaság ünnepi ülésén Kertész Lajos elmondta, hogy az op. 11. hét darabból álló ciklusát a diplomakoncert előtt eljátszotta az otthonában Kodály Zoltánnak, aki bár nem dicsért, figyelmével, az artikuláció, frazeálás, tempó, dinamikára vonatkozó lényegre mutató tanácsaival ráütötte játékára a hitelesség bélyegét. Legszívesebben ide írnám az ünnepi megemlékezés minden mondatát. Csupán egyet-egyét kiragadva: „*Kodály Zoltán tudta, fél életét rá is szánta, hogy népünk megmaradásának záloga a gyermek, az iskola, az ősi talajban gyökerező nyelvünk, a néphagyomány, a reá épülő sajátosan magyar és egyetemes értékű kultúránk.*” „...*hiszem, hogy a Kárpát-medencében és a diaszpórában élő magyarságnak, Kodály nemzetének van Istentől kapott küldetése.*”

Szépen rímel az előző mondatra a 2006 májusában a Zalaegerszegi Reformátusok lapjában megjelent vallomásos néhány szó: „*Küldetéstuddattal jártam életem útját ... a magyar tudatot, az Istenbe vetett hitet erősítettem.*”

Csodákkal kikövezett, nem mindennapi életút zárult le 2023. január 23-án. A nagyszalontai eredet okán használt kifejezéssel a Fennvaló kegyelméből nem mindennapi módon. 22-én még Bachot játszott.

Első elnökünket Szokolay Sándort idézve „*a tiszta magyar szellemség nagy példája.*” 1925. november 2-án született. E dátum mellé odailleszthetjük 2023. január 23-át, Kertész Lajos égi születésnapját.

A Magyar Kodály Társaság képviselőjében – karnagy testvére hangján, az ő írásából idézem Kertész Lajos boldog életének ars poétikáját: „*Ez a boldogság az örökkévalóság távlataiban gondolkodó, a kozmikus, egyetemes szeretet erőterében élő embernek e meglegedettsége. Merjünk hűek lenni!*”

Rozgonyi Éva

Rövid hírek

- • •
- Február 23 Kórushangverseny Kardos Pál emlékére, Kecskemét Kodály Iskola
- Március 10 Katanics Mária teremavató, Marcibányi téri Kodály Zoltán Iskola Budapest
- Március 11 Kodály „Hangzó összkiadás”, Budapest I. Szilágyi Dezső tér (karnagyok: Sapszon Ferenc; Sapszon Borbála)
- Március 17–18 Kodály Zoltán Szolfézs, Népdaléneklési és Páros-éneklési Verseny, Debrecen
- Március 20 Emlékezés a 100 éve született Vajda Cecíliára, Budapest
- Május 12 Ünnepi koncert és sírkő avatás Nemesszeghy Márta emlékére, Kecskemét
- Május 12–14 Kodály Zoltán Szolfézs, Népdaléneklési Verseny, Debrecen
- Május 13 Közgyűlés, Budapest
- Augusztus 20–28 II. Kodály Zoltán Nemzetközi Zenei Verseny, Debrecen

• • •

Figyelem! Elköltöztünk!

• • •

A Magyar Kodály Társaság a hosszú évtizedek alatt már megszokott irodahelyiségét kénytelen volt elhagyni. Levelezési és számlázási címünk a régi.

Az új iroda 1051 Budapest, V. kerület, Vörösmarty tér 1. szám alatti épület 4. emeletén található (bejárat a Deák Ferenc utcai portán). Vonalas telefonunk megszűnt, Kende Zsuzsa (+ 36 30 280 9723) és Rác Beatrice (+ 36 20 809 4716) titkárok mobilon elérhetőek.

Várjuk olvasóink, tagtársaink leveleit a Kodály szellemében történt megmozdulásokról, eredményekről és gondolatokról egyaránt a következő e-mail címre:

brehorv@gmail.com

Kodály "HANGZÓ ÖSSZKIADÁS"

A Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola
Laudate Gyermekkarának
&
Jubilate Leánykarának
hangversenye

2023. március 11., szombat 18:00

Szilágyi Dezső Téri Református Templom

Műsor

Laudate gyermekkar	Jubilate leánykar
Hét könnyű gyermekkar	Könyörgés (O bűn nélkül fogantatott)
1. Éva, szívem, Éva	Áve Ékes Királyasszony
2. Falu végén	Harmatozzatok
3. Héja	Jelenti magát Jézus
4. Versengés	Karácsonyi pásztorlanc
5. Ciróka	Újszentendőt köszöntő
6. Jó gazdasszony	Első áldozás
7. Zöld erdőben	Csallá sugár
	Hajnovesztó
	Gólyanóta
	Három gömöri népdal
	Szent Ágnes ünnepére
	Enek Szent István királyhoz
	Ave Maria (1898)
	A 150. genfi szoltár

Kodály

Közreműködik:

Rónaszéki Tamás, Szabó Gerda, Somorjai Noémi (hegedű),
Falaky Réka (brácsa), Gallai Judit (cselló),
Fodor Gyöngyvér (nagybőgő),
Dingés Gergely (orgona), Verzeghi-Nagy Virág (piccolo)

Vezényel:

Sapszon Borbála és Sapszon Ferenc

• • •

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik az elmúlt évi személyi adójuk 1%-át Társaságunknak juttatták. Tisztelettel kérjük a Magyar Kodály Társaság tagjait, barátait és pártolóit, hogy jövedelemadójuk 1%-ával a továbbiakban is támogassák Társaságunk munkáját.

Adószámunk: 19040437-1-42

CONCORDIA CHORUS POLGÁRI TÁRSULÁS, KOMÁROM
SZLOVÁKIAI MAGYAR ZENEBARÁTOK TÁRSASÁGA

Kodály Zoltán:

KIS EMBEREK DALAI (1961)

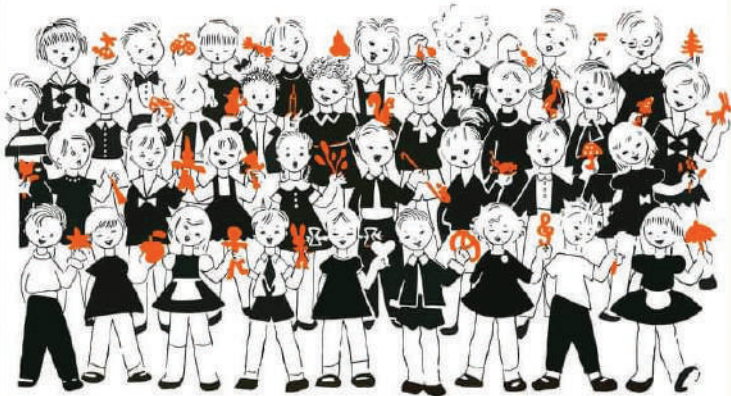
Versek: Csukás István, Gazdag Erzsi, Károlyi Amy, Weöres Sándor

KOMÁROMI MAGYAR ÓVODÁSOK III. KÓRUSHANGVERSENYE

Komárom, 2022. május 13., 16.00 óra
Tiszti pavilon

Közreműködnek:

- ♫ BÓBITA ÓVODA, EÖTVÖS UTCA 48.   ♫ MARIANUM EGYHÁZI ISKOLAKÖZPONT
♫ FERENCES BARÁTOK UTCAI ÓVODA   ♫ SZÁZSZORSZÉP ÓVODA, KOMÁROMI KACZ UTCA 33.

KODÁLY 140 PETŐFI 200

CONCORDIA VEGYESKAR

MIEŠANÝ SPEVÁCKY ZBOR CONCORDIA

BORÁROS IMRE
Kossuth-díjas színművész
(herec, držiteľ ceny Kossútha)

VOX FEMINA NŐI KAR
ženský spevácky zbor Vox Femina

CANTUS IUVENTUS
a SJE női kara
ženský zbor UJS, Komárno

KONCERT

2022. december 16. | 18:00
16. decembra 2022 | 18:00

TISZTI PAVILON, Komárom - DÖSTOJNÍCKY PAVILÓN, Komárno

BELÉPÉS INGYENES! - VSTUP VOLNÝ!
INFO: www.mskskomarno.sk info@mskskomarno.sk

---

5 finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.
 5 finančnou podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja a Mesta Komárna.